

Zlepšenie riadenia turizmu v lokalitách svetového dedičstva – UNESCO

Už po druhýkrát Pamiatkový úrad SR zorganizoval seminár pre manažérov lokalít svetového kultúrneho a prírodného dedičstva a lokalít zapísaných na Predbežných zoznamoch (tzv. Tentative List) z krajín strednej a juhovýchodnej Európy. Prvé podujatie sa konalo v Levoči v apríli 2005 a témou bola príprava periodických správ o stave zachovania lokalít svetového dedičstva (určite si mnohí z Vás na to spomenú). V tomto roku sa seminár konal v dňoch 23. – 26. marca 2010 v priestoroch hotela Astória v Bardejove – Bardejovských Kúpeľoch a bol zameraný na problematiku zlepšenia riadenia turizmu v lokalitách svetového dedičstva. Pamiatkový úrad SR toto podujatie organizoval v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR, Mestom Bardejov, Slovenskou komisiou pre UNESCO a UNESCO Paríž.

Nie náhodou je Slovensko krajinou, ktorá má čo povedať v oblasti ochrany pamiatkového fondu. Už prvé stretnutie v Levoči potvrdilo vysoké odborné vedomosti, praktické skúsenosti a organizačné zabezpečenie na vysokej profesionálnej úrovni. Pri hodnotení aktivít regiónu počas 33. zasadnutia Výboru svetového dedičstva to boli práve naše podujatia (to v Levoči, ale aj séria podujatí k monitoringu svetového dedičstva), ktoré určovali prácu v regióne. Preto sa na nás pán Hervé Barré z UNESCO obrátil so zorganizovaním seminára, ktorý bol zakončením série podujatí (Francúzsko, marec 2008, India, apríl 2009, Švajčiarsko, Čína, september 2009), organizovanej organizáciou UNESCO a Centrom svetového dedičstva s cieľom vytvárať spoločnú politiku a metódy, ktorými sa bude riadiť systém usmernenia turizmu v lokalitách svetového dedičstva (ďalej len „SD“). Neustále vzrastajúci turistický ruch v týchto lokalitách predstavuje v súčasnej dobe stále vyššie ohrozenie pre zachovanie ich jedinečnej (univerzálnej) svetovej hodnoty. V úsilí predísť zhoršeniu stavu zachovania autenticity a integrity lokalít SD a prispieť k náprave tohto stavu organizátori pripravili seminár, ktorého cieľom bolo rozvinúť zručnosti a posilniť kapacity riadenia v oblasti cestovného ruchu poukázaním na teoretické, ale hlavne praktické ukážky pozitívnych príkladov, majúcich na zreteli zachovanie hodnoty svetového kultúrneho, ale aj prírodného dedičstva.

Snahou organizátorov bolo pripraviť podmienky pre získanie nových informácií a výmenu skúseností odborníkov v oblasti manažmentu svetového dedičstva, zameraných nielen na zmiernenie negatívneho dopadu turizmu, ale predovšetkým na pozitívne využitie riadeného cestovného ruchu v prospech dobrého stavu zachovania lokalít SD. Predmetom seminára bolo aj zlepšenie riadenia SD všeobecne, vytvorenie siete manažérov v tejto oblasti, možnosti partnerstva, výmena skúseností, diskutovanie spoločných problémov, a hlavne diskutovanie princípov udržateľného cestovného ruchu v lokalitách SD.

Na seminári sa zúčastnilo viac ako 80 odborníkov v oblasti ochrany SD, manažérov svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, pedagógov z univerzít a iných odborníkov z Bosny a Hercegoviny, Českej republiky, Chorvátska, Fínska, Maďarska, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovinska, a samozrejme zo Slovenska. Odborne podujatie zabezpečovali experti z Francúzska (Hervé Barré, programový špecialista „Kultúra, turizmus a rozvoj“, UNESCO Paríž), Izraela (Giora Solar, expert ICOMOS v oblasti riadenia lo-

kalit svetového dedičstva z Tsur Hadassah), Nemecka (Wolfgang Koelisch, ICOMOS – ICTC z Berlína a Peter Henrich, Deutsche Limes Commission zo Salzburgu), Švédsko (Katri Lisitzin, zástupca ICCROM z Uppsaly), Talianska (Jukka Jokilehto, zástupca ICCROM z Ríma), Veľkej Británie (Jane Brantom, expertka v oblasti turizmu svetového dedičstva z Newcastle), Českej republiky (Václav Váňa, NPÚ Praha), Maďarska (Gábor Soós, KÖH Budapešť) a Slovenska (Ivan Vološčuk, IUCN z Tatranskej Lomnice a Kristína Markušová z KPÚ Košice). Celkovo sa seminára zúčastnili účastníci zo 16 krajín Európy a Izraela. Na otvorení seminára sa zúčastnili zástupcovia MK SR, MŽP SR, MZV SR a primátor mesta Bardejov. Do odbornej prípravy podujatia bol zapojený aj Arthur Pedersen, autor manuálu pre riadenie turizmu v lokalitách svetového dedičstva,¹ Joan Reguant, odborník na ochranu kultúrnej krajiny (ICOMOS Andora). Všetci títo experti boli zárukou vysokej odbornej kvality podujatia.

Medzi hlavné témy patrila ochrana autenticity a integrity kultúrnych a prírodných lokalít, ako aj kultúrnej krajiny SD prostredníctvom zabezpečenia dobrého riadenia a

Foto: L. Pinčíková

Hotel Astória v Bardejove, miesto konania seminára

zlepšenie stavu zachovania v súčinnosti s rozvojom turizmu. Úvodná prednáška Hervého Barrého zosummarizovala úsilie sekcie kultúry UNESCO v oblasti udržateľného turistického ruchu za posledných 10 rokov. Počas tohto obdobia (k čomu prispela aj séria už spomenutých odborných podujatí vo svete) bol Iniciatívou udržateľného turizmu svetového dedičstva (WHSTI) pripravený návrh princípov udržateľného cestovného ruchu v lokalitách SD, ktorý bol práve v Bardejove predložený na záverečné pripomienkovanie. Bolo navrhnutých týchto deväť základných princípov pre udržateľný cestovný ruch: 1. prínos k cieľom SD, 2. spolupráca, partnerstvo, 3. verejné povedomie a podpora, 4. efektívne plánovanie cestovného ruchu, 5. zainteresovanosť účastníkov, 6. vhodná infraštruktúra pre cestovný ruch, 7. schopnosť riadiť lokalitu SD, 8. spravodlivé využívanie prínosu cestovného ruchu a 9. prínos k rozvoju miestnych spoločenstiev. Účastníci ich dostali aj v písomnej forme, aby ich mohli počas troch dní seminára dôkladne preštudovať a pripraviť si návrhy na ich zlepšenie v závere podujatia.

Ďalšie odborné prednášky boli zamerané na teoretické východiská zabezpečenia udržateľného turizmu a vychádzali z mnohých štúdií na konkrétnych lokalitách SD v rôznych štátoch sveta (Jordánsko, Nepál, Česká republika, Nemecko, Anglicko, atď.). Účastníci z jednotlivých krajín prezentovali v krátkych 10 minútových príspevkoch svoje skúsenosti v oblasti riadenia a využitia cestovného ruchu v prospech lokality SD. Pred-

¹ PEDERSEN, Arthur: Managing Tourism at World Heritage Sites : a Practical Manual for World Heritage Site Managers. Paríž : UNESCO World Heritage Centre, 2002.

Foto: L. Pinčíková

Prijatie účastníkov exkurzie v Ladomirovej

nášajúci poukázali na rozličné prístupy a metódy riadenia turizmu. Možno povedať, že všetci riešili ako prioritnú otázku regulovania turistického ruchu, tak i jeho využitia v prospech zachovania pamiatkových hodnôt lokality. Boli tu prezentované pozitívne aj negatívne dôsledky turistického ruchu. Z prezentácií jednoznačne vyplynulo, že manažment plány turizmu lokalít SD by mali byť samozrejmom a nevyhnutnou súčasťou každého riadiaceho plánu.

Súčasťou seminára bola aj exkurzia – obhliadka aktuálneho stavu zachovania a diskutovanie manažmentu dvoch častí SD na Slovensku: Historického centra mesta Bardejova, jeho židovského suburbia a Drevených chrámov v slovenskej časti Karpatského oblúka v Ladomirovej, Bodružale a v Hervartove. Srdčné prijatie a sprievodný program, ktorý pre účastníkov pripravili obce, miestne cirkevné zbory, mesto Bardejov a KPÚ Prešov boli pozitívnym príkladom regulovaného cestovného ruchu a jeho prínosu na stav zachovania týchto lokalít.

V závere seminára účastníci prerokovali a schválili navrhnuté Princípy pre udržateľný cestovný ruch v lokalitách SD a odporučili, aby boli prerokované a prijaté Vý-

borom svetového dedičstva na jeho 34. zasadnutí, ktoré sa bude konať 25. júla – 3. augusta 2010 v Brazílii, čím sa vytvorí teoretický základ pre udržateľný cestovný ruch a bude potom už záležať len na ich dôslednom aplikovaní. Tieto princípy, rovnako ako závery zo seminára, sú publikované na portáli www.pamiatky.sk. Generálna riaditeľka PÚ SR Katarína Kosová a primátor mesta Bardejov Boris Hanuščák počas ukončenia odovzdali účastníkom seminára certifikáty. Slávnostná atmosféra bola umocnená koncertom klaviristu Richarda Rikkona.

Organizovanie takýchto odborných podujatí nielenže napomôže odbornému rastu odborníkov v oblasti pamiatkovej ochrany, získavaniu skúseností a kontaktov, zviditeľní Slovensko vo svete, ale aj dopomôže efektívnym riadením ochrániť jedinečnú svetovú hodnotu lokalít svetového kultúrneho a prírodného dedičstva a podporí využitie „značky svetového dedičstva UNESCO“ v prospech lokality.

*Lubica Pinčíková
Anna Tuhárska
Oddelenie pamiatkových
území
PÚ SR Bratislava*

Foto: L. Pinčíková

Vlkolínec, tzv. odborný turizmus

Foto: L. Pinčíková

Levoča, kultúrny turizmus na námestí

Ochrana prírody po roku 1918

Návrh zákonov na ochranu prírodných pamiatok na Slovensku

Prvý archivovaný spis štátnej ochrany prírody na Slovensku

Je zaujímavé a príznačné, že v archívnych položkách Vládneho komisariátu na ochranu pamiatok na Slovensku je ako absolútne prvý spisový materiál týkajúci sa ochrany prírody zaevidovaný „Návrh zákonov na ochranu prírodných pamiatok na Slovensku“ s dátumom 31. august 1920.¹ Tento nesmierne vzácny materiál spracovala budúca hviezda ochrannárskeho neba na Slovensku Dr. Jan Roubal, riaditeľ Štátneho reformovaného dievčenského reálneho gymnázia na ulici K. Kuzmányiho v Banskej Bystrici.

V sprievodnom liste adresovanom Vládnu komisariátu na ochranu pamiatok na Slovensku a datovanom 9. 9. 1920 v Banskej Bystrici jeho autor Dr. Roubal píše: *Podpešaný prikladá koncept návrhu zákona o ochrane prírodných pamiatok na Slovensku, ktorý bol po mně žadán tamním přepisem ze dne 18. 8. 1920, č. 2569, bod 2.* Tento prísip sa, žiaľ, v archíve zatiaľ nenašiel. O tom, že list bol doručený, nás utvrdzuje pečiatka s textom *Minister Československej republiky s plnou mocou pre Slovensko. Komisariát pre zachovanie umeleckých pamiatok. Došlo dňa 13. září 1920.*

Čís. jedn. 2739, príl. 1. (Prvá pečiatka Vládneho komisariátu mala prívlastok „umeleckých“ pamiatok. Vzhľadom na skutočnosť, že náplňou práce komisariátu boli aj prírodné pamiatky, toto slovo onedlho z pečiatky vypustili – pozn. autora).

Napriek tomu, že ide o absolútne prvotinu v ochrannárskej legislatíve Dr. Roubal tento koncept zákona spracoval na tú dobu úplne majstrovsky, odborne zdatne a na nič v ňom nezabudol. Koncept návrhu zákona má 5 strán strojopisu na dlhom, ešte uhorskom formáte úradného papiera. Ak ho porovnáme s prvým vydaným zákonom o ochrane prírody, ktorý paradoxne vyšiel až o celých 35 rokov neskôr (zák. SNR č. 1/1955 Zb.) a má len 3 strany, musíme tento Roubalov koncept hodnotiť ako mimoriadny historický počín. Autor svoj návrh zákona o ochrane prírodných pamiatok organicky rozdelil na niekoľko častí. V úvodnej časti hovorí o tom, že pôvodný prírodný ráz karpatských pohorí treba zachovať v doterajšej podobe. Podmieňuje to na báze prirodzeného zmladzovania drevín, bez zavádzania cudzích drevín, zvyšovaním kvalifikácie lesného personálu i lesných robotníkov. Chce chrániť staré a pamätne stromy, vydať zákaz holorubov v krajine. Vymenúva časti exponovanej krajiny, ktoré treba vyhlásiť za národné parky, kde akákoľvek ťažba a lovenie zveri bude zakázané.

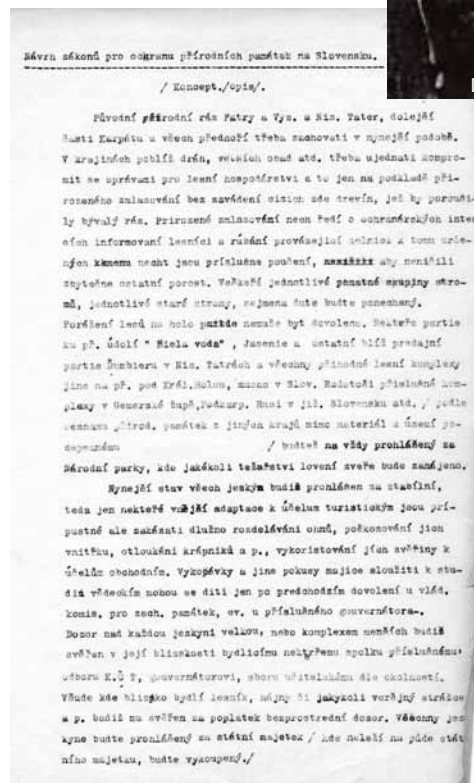
Prvú časť venuje anorganickej ochrane jaskýň. Konštatuje, že súčasný stav jaskýň treba považovať za stabilizovaný s tým, že okrem nutných turistických zásahov v nich treba vysloviť zákaz akejkoľvek činnosti, ktorá by negatívne vplývala na ich stav. Správu nad každou jaskyňou treba zveriť turistickému spolku, učiteľským zborom alebo lesnej správe. Všetky jaskyne treba

prehlásiť za štátny majetok, tam, kde sa nachádzajú na súkromnom majetku, treba ich vykúpiť. V ďalšej časti taxatívne vymenováva územia, ktoré treba vyhlásiť za rezervácie. V prípade Svätajurského Šúru navrhuje pravidlá pre odvodňovacie podniky, ktoré tieto musia rešpektovať.

V poľovníckej časti hovorí o tom, že majitelia a nájomníci poľovníckych revírov by mali mať právo loviť zver úžitkovú bez ohrozenia jej vyhubenia. Tzv. zver škodnú (už vtedy použil termín „tzv.“ – pozn. autora) smú lovcovia loviť len za predpokladu, že sa tým neohrozí jej existencia a mimo

Dr. Jan Roubal

Koncept návrhu zákona na ochranu prírody od J. Roubala z roku 1920, Archív PÚ SR, inv. č. 183

doby kladenia mláďat. Ďalej sa zakazuje loviť všetky stavovce, vrátane dôvodov účelu *streleckého výcviku a na účely školského preparovania*. Preparátorov navrhuje dať pod dohľad a kontrolu a radikálne obmedziť túto činnosť. Zrejme už vtedy sa pod pláštikom preparovania na školské pomôcky zneužívalo strieľanie najmä avifauny. Zbrojné pasy na pušky a flobertky budú môcť dostať len bezúhonní občania.

Autor návrhu zákona uvažuje aj o výnimkách zo zákona – napr. na vybrané vtáctvo v sezóne vo viniciach. Mimo ochrany vtáctva hovorí aj o ochrane ich hniezd a násady vajec, navrhuje prepracovanie zákona o mládeži v tomto smere. Ochrane fauny sa venuje pomerne podrobne, k prežívajúcemu vtáčarstvu sa vyslovuje pre jeho radikálny zákaz.

Špeciálne pojednáva o vypaľovaní trávy na pastvinách, ktoré navrhuje zakázať, považuje to za barbarstvo vzhľadom na usmrtenie všetkého živého (tisíce druhov nižšej fauny a flóry) čo obýva trávny porast. Toto vypaľovanie navrhuje zakázať plošne na celom území Slovenska. Ďalej navrhuje ochranu horských bystrín proti priemyselnému vykorisťovaniu, bez bližšej špecifikácie. Všetky škody lesnou zverou na majetku občana sa majú vyplácať prostredníctvom poisťovní. Odporúča, aby bol paralelne vypracovaný zákon Ministerstva orby pre ochranu poľnohospodárskeho užitočného cicavcov a vtákov, podobný, ale účinnejší aký je zemský zákon v Čechách. V každej časti konkrétne vymenováva druhy, ktorých sa to týka.

V poslednej časti analyzuje *rišu rastlinnú*. Zriaďovaním prírodných rezervácií, prirodzeným zmladzovaním bude chránený *pôvodný krajinný ráz*, takže aj jednotlivé rastlinné spoločenstvá kveteny budú chránené. Začína tu rozlišovať ochranu územnú a

¹ Archív PÚ SR, fond Pamiatkové orgány na Slovensku 1919 – 1951, Dodatky, inv. č. 183.

druhovú. Špeciálne chce chrániť limbu v Tatrách, tis na celom území, črievičník papučkový, kandík psí zub, plesniviec alpský a pod. Okrem nadzemnej časti rastliny navrhuje ochranu aj jej podzemnej časti, navrhuje zákaz zberu rastlín na akýkoľvek účel (vrátane botanického, liečiteľského, obchodného, záhradkárskoho a pod.). Zakazuje sa obchod s voľne rastúcimi rastlinami na trhoch a tržniciach.

Svoj návrh zákona o ochrane prírodných pamiatok končí ustanoveniami o ochrane starých, pamätných stromov a ich skupín vo voľnej prírode, ale aj na námestiach, parkoch, verejných miestach, cirkevných pamiatkach a pod. Na súkromných pozemkoch navrhuje ich ochranu po dohode, resp. výkupe. Posledný odstavec návrhu zákona hovorí o ochrane brehových porastov vôd a vodných tokov, špeciálne drevín *zvláštnych estetických pohľadov*. Tieto treba chrániť, šetriť a vykonať ich evidenciu u kon-

zervátorov.

Každému znalcovi ochrany prírody je jasné, že uvedený návrh zákona o prírodných pamiatkach je z pohľadu roku 1920 úplne vyčerpávajúci a plnohodnotný. Ak ho porovnáваме s prvým slovenským zákonom o ochrane prírody (ako som uviedol vyššie), na ktorý Slovensko čakalo ďalších 35 rokov, treba uznať, že bol neporovnateľne obsažnejší a dôslednejší. Jediné, čo Dr. Roubal vo svojom návrhu neurobil – nenavrhol kategórie územnej ochrany, ktoré riešil prvý slovenský zákon. Lenže aj na to je odpoveď – v roku 1920 ešte nevznikla objektívna potreba kategorizácie chránených území, pretože žiadne (až na pár uhorských výnimiek) ešte neexistovali.

Viliam Stockmann
Bratislava

Škody spôsobené jeleňou zverou v Harmanci v 20. rokoch 20. storočia

Mesto Banská Bystrica mala historicky značnú rozlohu svojich lesov, ktoré boli v starostlivosti odborného lesného personálu, ktorý bol vždy na vysokej odbornej úrovni. Vzhľadom na geografickú polohu mali tieto lesné porasty okrem svojej vysokej produkcie drevnej hmoty aj značný potenciál na kvalitné a početné stavy vysokej lesnej zveri.

Tieto dve aktivity však mohli bezkonfliktne vedľa seba existovať len vďaka starostlivej regulácii početnosti vysokej zveri. A tak pri vyšších stavoch zveri, čo v týchto lesných bonitách bolo takmer pravidlom, existovali problémy s ohryzom juvenálnych štádií stromčekov, ohryzom a olupovaním kôry a ďalšími škodami. Presvedčajú nás o tom nasledujúce dokumenty, ktoré podávajú správu o riešení tohto problému v dvadsiatych rokoch minulého storočia. Lesná rada mesta Banskej Bystrice zasadala 18. augusta 1924 a pod č. 75 vydala nasledovný záznam:

Lesný dôstojník predostiera oznámenie Pavla Bučana o tom, že v II. okrese je vysoká zver (jelenia) v takom veľkom počte rozmnožená, že olupovaním a ohryzovaním kôry stromovej v porastoch veľké škody zapríčiňuje a najmä poškodená je tisina. Žiada lesnú radu, aby vyslala dvoch členov na preskúmanie tejto veci a ustálenie škody. Lesná rada jednohlasne na vedomie vzala oznam lesného dôstojníka a s preskúmaním stavu veci a ustálením škody poveruje Ing. Eugena Bózera a Dr. Viliama Herritza. Podpísaný Jozef Franz, komisár lesnej rady mesta. Po realizácii preskúmania stavu veci vyššie menovanými odborníkmi lesná rada mesta Banská Bystrica zasadala 24. novembra 1924 a pod č. 102/11676/1924 vydala nasledovný záznam:

Po doslovnom prečítaní Ing. Eugenom Bózerom a Dr. Viliamom Herritzom podateľného písomného odborného úsudku, Ing. Adalbert Kelemen podotýka, že tisový les je veľmi zriedkavý a v takej hromade sa nikde na Slovensku nenachádza ako tu. Tisina je veľmi vzácne a hľadané drevo a v obchodnom prevádzaní nepredáva sa na kubické metre, ale na váhu. V záujme zachránenia tisových porastov navrhuje, aby sa podala žiadosť na ministerstvo o povolenie odstrelu vysokej zveri aj v dobe zákonom nepovolené. Prehlasuje, že zadováži ponuky od nemeckých firiem na po-

škodenú tisinu. Lesná rada jednohlasne prijala návrh ako aj podanú písomnú odbornú mienku Ing. Eugena Bózera a Dr. Viliama Herritza a nariadila podať žiadosť na ministerstvo zemedelstva o povolenie odstrelu vysokej zveri aj v zakázanom čase. Súčasne upra-

vuje lesná rada mestský lesný úrad, aby výkaz poškodenej tisiny vychystal. Vydal Jozef Franz v. v. pol. komisár.

Odborný posudok uvedených dvoch odborníkov je dlhý a podrobný. Okrem všeobecných konštatácií sa tam vyskytujú aj niektoré zaujímavosti, ktoré je hodno ďalej citovať: Tam, kde sa tisa vyskytá v hojnom množstve a v krajších exemplároch, skoro každý kmeň je viac-menej ohryzaný alebo olúpaný vysokou zverou. Vzdor výbornej úrodnosti (plodnosti) na semená a primeraným prirodzeným pomerom, nikde

sme nebadali drobné mladiny, lebo tieže úplne mohli byť spasené. Vzhľadom na hojnosť tís a na ťažké územné (terénne) pomery, ako i nákladnosť tej veci, nemôže byť o tom reč, aby sme jednotlivé kmeny proti ohryzaniu a olúpaniu použitím ochranných prostriedkov zachraňovali, (natieranie, drôtené závitky, opletenie, atď.). Jediný spôsob na čo je možné zmenšenie týchto poškodení je, aby sme odstrelom a podurením tejto škodlivej zveri ten stav späť uviedli, ktorý v minulosti umožnil rozmnoženie a vyvinutie tisy. Totiž rozdiel medzi starým a terajším spôsobom dochovávania (pestovania) zveriny zapríčiňuje vyhynutie tisy. Pred 15-20 rokmi v poľovaných revíroch harmaneckých bol vôbec stav zveriny o mnoho väčší než teraz, ale vysoká zver sa len kde-tu vyskytla, lebo poľovačka sa prevádzala okrem súľačky honbou a síce v menšej miere aj použitím psov. Možno predpokladať, že keby sa poľovačka aj teraz takým spôsobom konala a v súvislosti s tým odstrel vysokej zveri sa stupňoval, spomenuté škody by zase na minimum klesli a prirodzené rozmnoženie tisy by bolo umožnené.

Foto: Archív PÚ SR
Príroda v okolí Banskej Bystrice, 1921

Vzápätí sa prípad skomplikoval, pretože lesná rada mesta Banská Bystrica dňa 26. januára 1925 prerokovala prípis Jindricha Exingera, nájomcu predmetného poľovného revíru, v ktorom menovaný upovedomuje lesnú radu o tom, že jej uznesenie o odstrelе je v rozpore s nájomnou zmluvou, v ktorej je výslovné uvedené šetrenie vysokej zveri a výška nájomného bola stanovená k tejto podmienke. A tak zaplatenie prenájmu podmieňuje tým, že plánovaný odstrel bude s ním prerokovaný. Dňa 3. apríla 1925 odpovedá na žiadosť o odstrel Ministerstvo zemédelství Československej republiky, expozitúra pre Slovensko v Bratislave s nasledovným obsahom: *Žiadosti rady mesta B. Bystrice o povolenie odstrelu vysokej zveri v dobe zákonitého šetrenia nemohlo byť vyhovené, pretože jednak nie je z odborného hľadiska prijateľný dôvod žiadosti, že by v tam. lesoch sa nachádzajúce tisý len odstrelením vysokej zveri zachrániť sa dali, a jednak by sa žiadaný teraz odstrel protivil zásadám racionálneho prevádzania poľovníctva, odhladiť už od toho, že stav vysokej zveri je v tam. lesoch veľmi nepriaznivý.*

Tis obyčajný

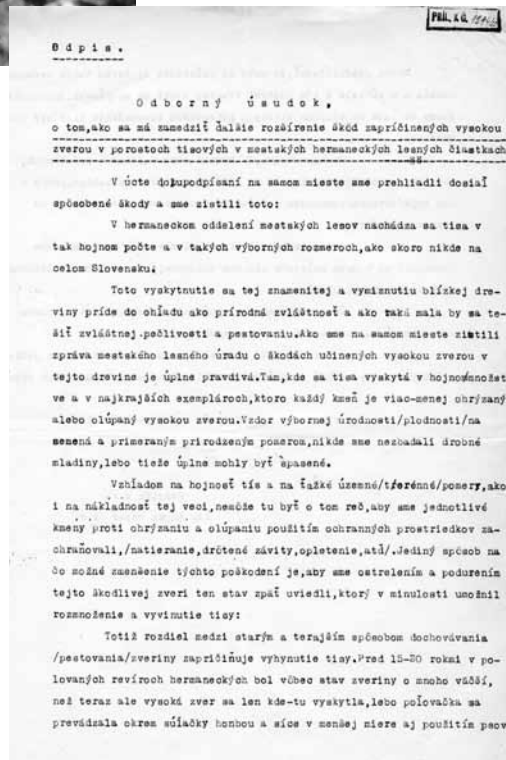
Lesná rada mesta Banská Bystrica reagovala na tento list dňa 24. apríla 1925 a prijala nasledovné uznesenie: *Lesná rada jednohlasne uzavrela, aby sa podala žiadosť na župné lesné oddelenie o hlásenie škody a podania odbornej mienky, ktorá potom sa má predostrieť ministerstvu zemédelství s opätovnou žiadosťou o povolenie odstrelu jeleňov v zakázanom čase.* A tak sa stalo, že Mesto Banská Bystrica sa obracia listom do dňa 10. 6. 1925 na Inšpektorát prírodných a historických pamiatok na Slovensku (v skutočnosti to bol Referát na ochranu pamiatok na Slovensku), v ktorom ho paradoxne žiada o ochranu harmaneckého tisa. V liste uvádzajú, že mesto žiadalo ministerstvo o mimoriadny odstrel jelenej zveri avšak toto žiadosť zamietlo. Je preto žiaduce, aby Referát vyvinul úsilie zo svojej pozície o záchranu tisa prostredníctvom spolupráce so župným lesným oddelením s opätovnou žiadosťou o odstrel.

Čas bežal, prešli ďalšie tri roky, stavy jelenej zveri sa neznižili ani počas riadnych sezónnych odstrelov. Medzitým sa do problému vložil aj Okresný úrad v Banskej Bystrici, ktorý 15. 2. 1928 píše list Štátnemu referátu na ochranu historických a prírodných pamiatok na Slovensku do Bratislavy, kde uvádza: *Na sťažnosť mesta Banskej Bystrice bol vo výše uvedenom predmete odhad zapríčinených škôd lesoodbornými znalcami prevedený. V danom prípade sa jedná o poškodenie exotickéj zvláštnej dreveniny, ktorá má miestneho významu, ako prírodnej pamiatka. Z dôvodu tohto si dovoľujem všetky na záležitosť sa vzťahujúce spisy predložiť k láskavému posudku, že či poškodená tísosá drevina okrem lesno-odbornického znaleckého odhadnutia, nemá zvláštnu hodnotu, čiasto posúdiť túto zo stanoviska pamiatok. Spisy ráčte s Vaším cteným posudkom vrátiť.* Priložených bolo 24 príloh, podpísaný okresný náčelník Okresného úradu v Banskej Bystrici. Po piatich rokoch riešenia tohto prípadu pokraču-

je Ministerstvo zemédelství Československej republiky v Prahe, ktoré svojim spisom č. 34020/15/1929 zo dňa 15. 4. 1929 adresuje list Ministerstvu školstva a národnej osvety v Prahe, v ktorom uvádza: *K tamnému shora uvedenému prípisu sděluje ministerstvo zemédelství, že tvrzení městského lesního úřadu v Banské Bystrici o škodách způsobených vysokou zvěří na tisech v lesích města Banské Bystrice nelze považovati za úplně správná. Dřevina tis je z jehličnanů nejvzdornější dřevinou proti škodám působených zvěří. Vysoká zvěř může sice působiti škody v mladých porostech tísových, ale u starších a staletých stromů je možnost značného poškození stromů zvěří ať již loupáním kůry stromové anebo okusovaním chvoje vyloučena. Jelikož v daném případě jde o stromy velkou většinou více než staleté, lze míti za to, že škody zvěří nejsou a nebudou nikterak hrozivé a také, že není třeba z toho důvodu obávati se vyhynutí tisu v uvedených městských lesích. Po zdejším názoru jest nutno, zda snahy po větším odstřelu vysoké zvěře sledují také výhradně jen ochranu zmíněné přírodní památky anebo zda ochrana tísů nemá býti naopak snad zámlnkou k dosažení možnosti většího odstřelu lovné zvěře, jež letošními mrazy doznala úbytku a vyžaduje také mimořádné ochrany.* Za ministra zemédelství podpísaný Dr. Pazderka. Ministerstvo školstva a národnej osvety v Prahe svojim listom zo dňa 23. mája 1929 adresuje Štátnemu referátu na ochranu pamiatok v Bratislave krátku správu, v ktorej oznamuje, že ich poverujú vykonať znovu miestne šetrenie. Za ministra podpísal Wirth. Ako vidieť špirála šetrení začína odznova a toto protirečenie trvalo až do polovice storočia.

Tento malý prehľad historických dokumentov¹ mal ukázať postupné povedomie a poznávanie hodnoty tisu obyčajného (*Taxus baccata*) na našom území, menovite v jeho centrálnom rozšírení u nás – pri Harmanci. Dnes je Harmanecká tísina národnou prírodnou rezerváciou s vylúčením hospodárskej činnosti. Bola vyhlásená za chránenú v roku 1949, má rozlohu 20,04 hektárov. Je súčasťou Národného parku Veľká Fatra. Nachádzajú sa v nej lesné fytoocenózy jedľovo-bukového lesa s výskytom terciérneho reliktu tisu obyčajného. Ide o jeho najväčší prirodzený výskyt v Európe. Dodnes tu rastie cca 1 500 exemplárov, z ktorých najstaršie majú okolo 600 rokov. Tis obyčajný tu rastie v bučinách s prímiesou smreka, jedle a javora. Predmetom ochrany je preto najmä tis obyčajný, ale aj krasové formy georeliéfu.

Viliam Stockmann
Bratislava

Posudok o škodách v tísových lesoch z roku 1925, Archív PÚ SR, inv. č. 1294/25

¹ Archív PÚ SR, fond Pamiatkové orgány na Slovensku 1919 – 1951, Banská Bystrica, inv. č. 28/81, č. š. 7.

Prírastky knihnice v roku 2009

1. Bibliografie, encyklopédie, slovníky

Encyklopédia židovských náboženských obcí na Slovensku. 1. časť, A – K. Zostavil a preložil Róbert J. Büchler. Bratislava : SNM – Múzeum židovskej kultúry, 2009. 255 s. **Sign. 30.587.**

Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 7, Z – Ž. Dodatky. Bratislava : Veda, vydav. SAV, 2008. 542 s. **Sign. 30.343.**

MOJŽIŠOVÁ, Halina: Bibliografia pamiatkovej starostlivosti na Slovensku za roky 2001 – 2005. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2008. 263 s. **Sign. 30.322 - 30.323.**

Slovensko : ilustrovaná encyklopédia pamiatok. Historická architektúra, pamiatky výtvarného umenia, pamätihodnosti. Edit. Peter Kresánek. Bratislava : Simplicissimus, vydav. s. r. o., 2009. 983 s. **Sign. 30.486.**

2. Zborníky

Acta historica Neosoliensia 11/2008. Zost. Rastislav Koziak, Imrich Nagy. Banská Bystrica : Katedra histórie, Fakulta humanitných vied UMB, 2008. 416 s. **Sign. 30.636.**

Acta Musaei Scepusiensis 2008. (Pohľady do minulosti – VIII.) Zost. Mária Novotná. Levoča : Slovenské národné múzeum – Spišské múzeum, 2008. 335 s. **Sign. 30.568.**

Agria : Annales Musei Agriensis XLIV. Edit. Petercsák Tivadar, Veres Gábor. Eger : Dobó István Vármúzeum, 2008. 393 s. **Sign. 30.408.**

Alexander Rudnay a jeho doba. = Rudnay Sándor és kora. Edit. István Käfer. Ostrihom; Trnava : Rudnay Sándor Kulturális és Városvédő Egyesület; Spolok svätého Vojtecha, 1998. 188 s. **Sign. 30.430.**

Archaeologia historica 34/09 : sborník příspěvků přednesených na XL. mezinárodní konferenci archeologie středověku s hlavním zaměřením na hmotnou kulturu každodenního života ve středověku a raném novověku. Plzeň, 15. – 19. září 2008. Zost. Zdeněk Měřínský, Pavel Kouřil. Brno : Muzejní a vlastivědná společnost, 2009. 879 s. **Sign. 30.595.**

Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2006. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 262 s. **Sign. 30.581.**

Architektura modernistyczna Katowic i innych miast polskiego i czeskiego Śląska : referaty wygłoszone na sesji naukowej w Katowicach 25 października 2002. Edit. Gabriela Božek. Katowice : Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2002. 60 s. **Sign. 30.336.**

Ars Hungarica 2007, roč. 35, č. 2. Bulletin of the Research Institute for Art History of the Hungarian Academy of Sciences. Edit. Timár Árpád. Budapest : MTA, 2007. s. 221-463. **Sign. 30.641.**

Ars Naturam Adiuvans : sborník k počtě prof. PhDr. Miloša Stehlíka. Brno : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště; Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2003. 211 s. **Sign. 30.433.**

Bozen ... Pezinok 1208 – 2008 : zborník z konferencie konanej dňa 5. 12. 2008. Zost. Petra Pospeschová. Pezinok : Mesto, 2008. 132 s. **Sign. 30.648.**

Bratislava 2007, č. 19 : zborník Múzea mesta Bratislavy. Zost. Beata Egyházy-Jurovská. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2007. 203 s. **Sign. 30.493.**

Bratislava 2008, č. 20 : zborník Múzea mesta Bratislavy. Edit. Peter Hyross. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2008. 195 s. **Sign. 30.494.**

Budapest Régiségei 2007, roč. XLI. Edit. Hanny Erzsébet. Budapest : Budapesti Történeti Múzeum, 2008. 402 s. **Sign. 30.574.**

Bulletin Nara National Research Institute for Cultural Properties 2009. Nara – shi : National Institute for Cultural Heritage, 2009. 163 s. **Sign. 30.649.**

Dějiny staveb 2008 : sborník vybraných referátů z konference v Nechtinech konané ve dnech 28. 3. – 30. 3. 2008. Plzeň : Klub Augusta Sedláčka, 2008. 271 s. **Sign. 30.392.**

Epigraphica & Sepulcralia II. Sborník příspěvků ze zasedání k problematice sepulkálních památek, pořádaných Ústavem dějin umění AV ČR, v. v. i. v letech 2006 – 2007. Edit. Jiří Roháček. Praha : Artefactum, nakladatelství Ústavu dějin umění AV ČR, 2009. 445 s. **Sign. 30.537 – 30.538.**

Europejskie wpływy w sztuce i architekturze Województwa Śląskiego : referaty wygłoszone na sesji popularnonaukowej w Katowicach w dniu 12 września 2008. Edit. Gabriela Božek. Katowice : Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2008. 43 s. **Sign. 30.337.**

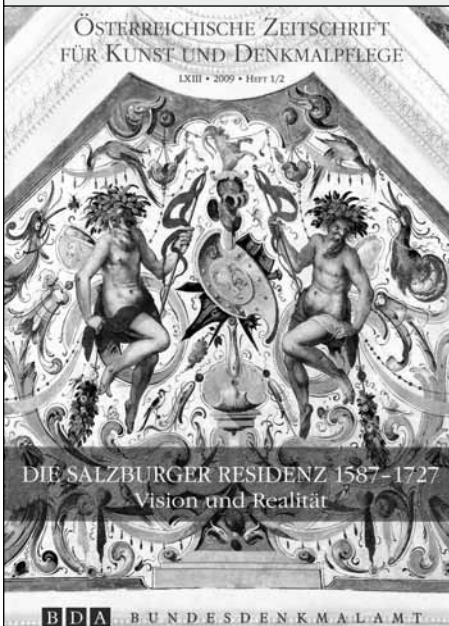
Glosy

z časopisu ÖSTERREICHISCHE
ZEITSCHRIFT FÜR KUNST UND
DENKMALPFLEGE (Rakúsky
časopis pre umenie a pamiatkovú
starostlivosť)

ISSN AUT 0029-9626, roč.
LXIII, 2009, Heft 1-2

Číslo 1-2

Toto monotematické dvojčíslo časopisu je venované Salzburkej rezidencii ako stavebnému komplexu s veľkým počtom miestností, v ktorom sa nachádzajú mnohé umelecké diela nanovo objavené po nedávnych rekonštrukciách. Tím vedcov sa zameral na dve hlavné témy, a to na stavebné aktivity a zariadenie počas spravovania arcibiskupa Wolfa Dietricha von Raitebau a na jednotlivé aspekty stavebných

aktivít a malieb v „Retirade“ a „Schöne Galerie“ za kniežat'a a arcibiskupa Franza Antona von Harrach.

V úvodnom článku Salzburská rezidencia 1587 – 1727 (Vízia a realita) Roswitha Juffinger prezentuje najnovšie výsledky vedeckého výskumu rezidencie. Reprezentačné centrum a exkluzívne sídlo suverénnych vlastníkov arcibiskupov je rozčlenené a využíva sa na rôzne účely. Má štyroch vlastníkov: Spolok, Krajina Salzburg, Arciopatstvo sv. Petra a kláštor františkánov.

Ingonda Hanneschläger sa v príspevku Salzburská (pokr. na d'alšej str.)

Európsky seminár k Dohovoru o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov, 26. august 2006, Bratislava. Edit. Jozef Švoňavský, Janka Makušová. Bratislava : Ministerstvo zahraničných vecí SR, Slovenská komisia pre UNESCO, 2008. 113 s. **Sign. 30.321.**

Experimentálna archeológia a popularizácia archeologického bádania v múzejnej a školskej praxi : referáty z konferencie. Zost. Mária Kotorová-Jenčová. Hanušovce nad Topľou : Vlastivedné múzeum, 2005. 334 s. **Sign. 30.528.**

Fons Tyrnaviensis III. : z osláv 15. výročia obnovennej Trnavskej univerzity. Edit. Jozef Šimončič. Trnava : Ústav dejín Trnavskej univerzity, 2008. 114 s. **Sign. 30.440.**

Forum Urbes Medii Aevi III. : vrcholne stredoveká zdenná mešťanská architektúra ve střední Evropě. Sborník příspěvků z konference FUMA konané 14. – 16. dubna 2004 v Jihlavě. Brno : ARCHAIA, o. p. s., 2006. 270 s. **Sign. 30.555.**

Forum Urbes Medii Aevi IV. : parcelace a uliční síť vo vrcholne stredovekých mestech střední Evropy. Sborník příspěvků z konference FUMA konané 20. – 22. dubna 2005 v Brně. Brno : ARCHAIA, o. p. s., 2007. 162 s. **Sign. 30.556.**

Forum Urbes Medii Aevi V. : městské fortifikace ve vrcholne stredovekých zeměpanských městech střední Evropy. Edit. Zdeněk Měřinský. Brno : Archaia Brno, o. p. s., 2008. 337 s. **Sign. 30.496.**

Historické mapy : recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej 9. septembra 2009 v Slovenskom národnom archíve v Bratislave. Edit. Róbert Fencík. Bratislava : Kartografická spoločnosť SR, 2009. 156 s. **Sign. 30.542.**

Historyczne osiedla robotnicze : referaty wygłoszone na sesji naukowej w Katowicach w dniach 9. – 10. września 2005. Edit. Gabriela Božek. Katowice : Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2005. 82 s. **Sign. 30.338.**

Chraňte památky ... půjčte jim na zimu svetr. Sborník příspěvků ze semináře Obnova drobných památek v krajině, Děčín 2008. Zost. Natalie Belisová. Krásna Lípa : Správa Národního parku České Švýcarsko, 2008. 174 s. **Sign. 30.414.**

Josef Winterhalder d. J. (1743 Vöhrenbach – 1807 Znojmo) Maulbertschs bester Schüler. Edit. Lubomír Slavíček. Langenargen; Brno : Museum, Masarykova univerzita, 2009. 407 s. **Sign. 30.462.**

Kanonické vizitácie po Tridentom koncile : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. Košice, 9. november 2006. Edit. Cyril Hišem, Peter Fedorčák. Ružomberok : Teologická fakulta Katolíckej univerzity vo Vydav. Michala Vaška v Prešove, 2007. 230 s. **Sign. 30.536.**

Krajina našeho domova – Haná : sborník tematických prací. Olomouc : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 104 s. **Sign. 30.561.**

Memorialis – historický spis slovenských stolíc : zborník prác z medzinárodnej vedeckej konferencie, 7. a 8. júna 2007 v Martine. Edit. Miloš Kovačka, Eva Augustínová. Martin : Slovenská národná knižnica, 2008. 383 s. **Sign. 30.488.**

Mlyny a mlynárske remeslo : zborník príspevkov z celoslovenského odborného seminára konaného v dňoch 10. – 12. októbra 2006 vo Vlastivednom múzeu v Galante. Zost. Izabela Danterová. Galanta : Vlastivedné múzeum, 2006. 160 s. **Sign. 30.412.**

Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok 20. Edit. Ľubica Pinčíková, Viera Dvořáková. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2009. 485 s. **Sign. 30.575 – 30.576.**

Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok 21. Kostol sv. Juraja, Kostolany pod Tribečom. Edit. Jana Maříková-Kubková, Peter Baxa. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2009. 246 s. **Sign. 30.638 – 30.639.**

Obnova památek 2008 : restaurování. Sborník příspěvků k 8. konferenci. Praha : STUDIO AXIS, 2008, 57 s. **Sign. 30.316.**

Opuscula Historiae Artium : sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, 1997, 1998, 2002, 2003, 2005, 2006, 2008. Brno : Masarykova univerzita. **Sign. 30.478 – 30.485.**

Osobnosti a súvislosti umenia 19. storočia na Slovensku : k problematike výskumu dejín umenia 19. storočia. Edit. Dana Bořutová, Katarína Beňová. Bratislava : STIMUL – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, 2007. 381 s. **Sign. 30.406.**

Pálfiovcí v novoveku : vzostup významného uhorského šľachtického rodu. Zborník z vedeckej konferencie. Edit. Anna Furdáková, Géza Pálffy. Bratislava; Budapešť : Spoločnosť Pro Historia, 2003. 151 s. **Sign. 30.498.**

Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 12 : Trnava a počiatky stredovekých miest. Zost. Jaroslava Žuffová. Trnava : Krajský pamiatkový úrad, 2009. 154 s. **Sign. 30.617 – 30.618.**

Profesor Alfred Piffel : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie pri príležitosti

- storočnice narodenia. Edit. Anna Holmanová. Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2008. 179 s. **Sign. 30.455 – 30.455/1.**
- Ružomerský historický zborník II. Edit. Miroslav Hutka, Peter Zmátlo. Ružomberok : Katolícka univerzita, Filozofická fakulta, 2008. 269 s. **Sign. 30.409.**
- Sanktuaria i miejsca pielgrzymkowe w Województwie Śląskim : referaty wygłoszone na sesji naukowej w Katowicach w dniach 3. – 4. września 2004. Edit. Gabriela Bożek. Katowice : Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2005. 98 s. **Sign. 30.339.**
- Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské university, 1973, 1974, 1987, 1989, 1993, 1996 – řada uměnovědná. Brno : Masarykova univerzita. **Sign. 30.472 – 30.477.**
- Studia Bibliographica Posoniensia I/2009. Zost. Miriam Poriežová. Bratislava : Univerzita knižnica, 2009. 208 s. **Sign. 30.640.**
- Studia Historica Tyrnaviensia VIII. Zost. Marta Dobrotková. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2009. 195 s. **Sign. 30.643.**
- Svätec a jeho funkcie v spoločnosti I. Edícia: Studia Christiana, vol. 1. Edit. Rastislav Kožiak, Jaroslav Nemeš. Bratislava : Vydav. CHRONOS pre Centrum pre štúdium kresťanstva, 2006. 440 s. **Sign. 30.327.**
- Svätec a jeho funkcie v spoločnosti II. Edícia: Studia Christiana, vol. 2. Edit. Rastislav Kožiak, Jaroslav Nemeš. Bratislava : Vydav. CHRONOS pre Centrum pre štúdium kresťanstva, 2006. 332 s. **Sign. 30.328.**
- Svorník 6/2008 : sborník příspěvků ze 6. konference stavebněhistorického průzkumu uspořádané 5. – 8. 6. 2007 v Litomyšli. Funkční a prostorové uspořádání budov. Praha : Sdružení pro stavebněhistorický průzkum, Národní památkový ústav v Pardubicích, UNICORNIS, 2008. 283 s. **Sign. 30.393.**
- Štefan Jurech 1898 – 1945 : zborník príspevkov z odborného seminára k 110. výročiu narodenia generála Štefana Jurecha. Edit. Miloslav Čaplovič, Mária Stanová. Bratislava; Trenčín : Vojenský historický ústav, Veliteľstvo pozemných síl OS SR, 2008. 152 s. **Sign. 30.461.**
- Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV, zv. 42. Edit. Ivan Kuzma. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2007. 279 s. **Sign. 30.577.**
- Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV, zv. 43. Edit. Ivan Kuzma. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 284 s. **Sign. 30.578.**
- Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV, zv. 44. Edit. Ivan Kuzma. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 220 s. **Sign. 30.579.**
- Umenie na Slovensku v historických a kultúrnych súvislostiach : zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej v Trnave 26. – 27. októbra 2006. Zost. Ivan Gojdič, Lucia Rakovanová. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2007. 200 s. + CD. **Sign. 30.439.**
- Umenie na Slovensku v historických a kultúrnych súvislostiach : zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej v Trnave 22. a 23. októbra 2008. Edit. Michaela Haviarová, Ivan Gojdič. Trnava : Vydav. BEN-M, Miriam Uličná, 2009. 193 s. **Sign. 30.569.**
- Varstvo spomenikov 44. / Journal for the Protection of Monuments. Edit. Bisarka Ribnikar. Ljubljana : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2008. 309 s. **Sign. 30.467.**
- Varstvo spomenikov : poročila 44. Edit. Bisarka Ribnikar. Ljubljana : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2008. 331 s. **Sign. 30.468.**
- Vě službách archeologie 1/2008 : časopis věnovaný 75. narozeninám PhDr. Zlatice Čilinskej, DrSc. Edit. Vladimír Hašek, Rostislav Nekuda, Matej Ruttkay. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 294 s. **Sign. 30.585.**
- Vě službách archeologie 2/2008 : časopis věnovaný 75. narozeninám PhDr. Zlatice Čilinskej, DrSc. Edit. Vladimír Hašek, Rostislav Nekuda, Matej Ruttkay. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 290 s. **Sign. 30.586.**
- Vedecký zborník Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku 24. Slovensko – ukrajinské vzťahy v oblasti histórie, kultúry, jazyka a literatúry. Materiály medzinárodnej vedeckej konferencie, Svidník 23. – 24. jún 2006. Zost. Miroslav Sopoliga. Svidník : Múzeum ukrajinskej kultúry, 2007. 495 s. **Sign. 30.497.**
- Workshop – Kremnické námestie : katalóg z medzinárodného tvorivého seminára 28. jún – 5. júl 1998, Kremnica – Krahule. Zost. Nad'a Hrašková, Branislav Dohnány. Bratislava : Fakulta architektúry STU, 1998. 60 s. **Sign. 30.405.**
- Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského : Historica XLVII. Edit. Pavol Tíšliar. Bratislava : Univerzita Komenského, 2008. 265 s. **Sign. 30.330.**
- Zborník pamätníkov k udalostiam z II. svetovej vojny na území mesta Bratislavy. (Vydané k príležitosti 60. výročia SNP.) Zost. Štefan Behúň, František Harťanský. Brati-

rezidencia a pamiatkový výskum zaoberá jej dokumentáciou v Rakúskej topografii umenia z roku 1914 od Hansa Tietzeho a Franza Martina ako východiskového bodu jej nového výskumu. Autorka detailne podáva genézu doteraz ojedinelej publikácie o profánnych stavbách v meste Salzburg, ktorá popisuje aj rezidenciu.

Autor Walter Schlegel sa podrobne venuje Stavebným zásahom kniežaťa a arcibiskupa Wolfa Dietricha von Raitenau (1587 – 1612). Podáva rozsiahly prehľad vzniku barokovej rezidencie, starého biskupského sídla, stavebné zásahy, prístavby na západe, na severe, jej severného nádvorja, prestavbu biskupského sídla, zásahy v roku 1610 – 1611, ako aj jej stav počas obdobia úteku a zanjatia arcibiskupa.

Norbert M. Grillitsch v štúdií K dejinám zariadenia interiéru Salzburkej rezidencie od roku 1587 do 1619 približuje rôzne aspekty zariadenia reziden-

Rezidencia v Salzburgu

cie v období od začiatku jej spravovania arcibiskupom Wolfom Dietrichom von Raitenau v roku 1587 do smrti jeho nasledovníka Markusa Sittikusa von Hohenems v roku 1619. Stredobodom výskumu je jej zariadenie, umelecké niveau a funkčnosť miestností. V tejto súvislosti sa popisujú predsieň a samotná miestnosť tzv. Wolf-Dietrich-Oratorium. V ďalšej časti je tu pokus o rekonštrukciu obidvoch nádvorí Toskánskeho traktu.

V príspevku Sala terrena Salzburkej rezidencie a jej vybavenie autor Stephan Bstieler podrobne popisuje ornamentálne nástenné maľby s groteskovou výzdobou. V súvislosti s prestavbou rezidencie z dôvodu umiestnenia Právnickej fakulty Salzburkej univerzity v roku 1989 sa objavili zachované fresky z obdobia okolo 1608 – 1609. Autor si ďalej všima aj groteskové maľby v Salzburgu a nástenné dekorácie v Tirolsku a Bavorsku. (pokr. na ďalšej str.)

Lisa Roemer sa v rozsiahlom článku Rím v Salzburgu venuje „Landkartengalerie“, galérii s nástennými malbami, ktoré predstavujú dobové mapy v Salzburškej rezidencii. Nachádza sa v jej severnom krídle v tzv. Toskánskom trakte založenom začiatkom 17. storočia. V minulosti slúžila na reprezentačné a kontemplatívne účely. V súčasnosti je čítárňou knižnice Právnickej fakulty Salzburškej univerzity. Nástenné malby zobrazujú štáty, mestá (okrem iného aj Bratislavu) a taktiež ilustrácie týkajúce sa Ríma, plán antického Ríma, pohľad na dobový Rím, ako aj ilustrácie obeliskov, triumfálnych a točenných stĺpov. V prílohe k článku nájdeme zoznam všetkých malieb nachádzajúcich sa v nej a aj možné zdroje ich inšpirácie.

V príspevku „Recreatio Principis“ (Arcibiskup Franz Anton knieža von Harrach a jeho „Retirade“) autor Christoph Brandhuber popisuje miesto v rezidencii, ktoré sa podarilo arcibiskupovi vytvoriť pre svoj odpočinok a načerpanie nových síl po práci. V „Retirade“ bol oslobodený od ceremónií a etikety. Miestnosť nám odкрýva jeho obdiv k Anglicku, záľubu v čítaní novín, víne, tabaku, čokoláde, zberateľstvo rôznych predmetov ako tabatierok, hodínok, kompasov, a tak podáva obraz o charaktere jeho osobnosti.

Christoph Tinzl a Anna Kromas sa vo svojej štúdií Buon Governo Harrach, Rottmayr a ich „Schöne Galerie“ (Poznámky o stave a rekonštruovaní) zaoberajú inventárom galérie. Zameriavajú sa na stropné malby z roku 1711 od Rottmayra. Štúdiá pojednáva o poznatkoch jeho diel získaných z hľadiska reštaurovania.

Autorka Imma Walderdorff v stati O obrazárňach v rezidencii počas pôsobenia arcibiskupa Franza Antona kniežaťa von Harrach (1665 – 1727, arcibiskupa v 1709 – 1727) popisuje obrazy nachádzajúce sa v súčasnosti v galérii. Prvýkrát je umožnený pohľad na zbierku malieb, čo je aj cieľom predkladanej práce. Výsledkom historického výskumu je identifikovanie 25 obrazov, ktoré sa nachádzajú v Harrachovej galérii.

Imma Walderdorff a Roswitha Juffinger na záver analyzujú rekonštrukciu poradia visiacych obrazov časti steny v „Schöne Galerie“. Na základe precíznej inventarizácie sa mohlo uskutočniť pokusné zavesenie obrazov vo východnej časti južnej steny.

*Juliana Reichardtová
Archív PÚ SR Bratislava*

slava : Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, oblastný výbor, 2004. 61 s. **Sign. 30.342.**

Zborník prednášok nultého a prvého ročníka seminára reštaurátorov. Zámok Bojnice, 11. – 12. októbra 2001, 26. – 27. septembra 2002. Bratislava : Komora reštaurátorov, (2002). 96 s. **Sign. 30.549.**

Zborník prednášok druhého ročníka seminára reštaurátorov. Zámok Bojnice, 17. – 19. september 2003. Bratislava : Komora reštaurátorov, 2004. 96 s. **Sign. 30.550.**

Zborník prednášok IV. seminára o reštaurovaní. Zámok Bojnice, 28. – 30. september 2004. Bratislava : Obec reštaurátorov Slovenska, 2005. 170 s. **Sign. 30.551.**

Zborník prednášok V. medzinárodnej konferencie o reštaurovaní. Bardejov, hotel Šariš, 21. – 23. september 2005. Bratislava : Obec reštaurátorov Slovenska, 2006. 164 s. **Sign. 30.552.**

Zborník prednášok VI. medzinárodného seminára o reštaurovaní. Bardejov, hotel Šariš, 27. – 29. september 2006. Bratislava : Obec reštaurátorov Slovenska, 2006. 114 s. **Sign. 30.553.**

Zborník prednášok VII. medzinárodného seminára o reštaurovaní. Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici, 26. – 28. september 2007. Bratislava : Obec reštaurátorov Slovenska, 2008. 258 s. **Sign. 30.378, 30.554.**

Zvolen 1243 – 2008 : zborník príspevkov z vedeckých konferencií. Zost. Júlia Ragačová, Pavol Maliniak. Zvolen : Mesto, 2008. 156 s. **Sign. 30.340.**

3. Archeológia

Badania archeologiczne na Górnym Šlasku i ziemiach pogranicznych w latach 2003 – 2004. = Archeologiccké výskumy v Horním Slezsku a na jeho pomezí v letech 2003 – 2004. Edit. Eugeniusz Tomczak, Wratislav Janák. Katowice : Ślaskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2006. 289 s. **Sign. 30.464.**

BERANOVÁ, Magdalena – LUTOVSKÝ, Michal: Slované v Čechách : archeologie 6. – 12. stolecí. Praha : Nakladatelství Libri, 2009. 475 s. **Sign. 30.518.**

FURMÁNEK, Václav – MARKOVÁ, Klára: Včelice – archív dávnej minulosti. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 140 s. **Sign. 30.590.**

GOGO VÁ, Stanislava: Sádok – Cibajky – Šiance : sieť náučných lokalít v severozápadnej časti pohoria Tribeč. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 19 s. **Sign. 30.588.**

JILEK, Sonja: The Danube Limes : A Roman River Frontier. = Der Donaulimes : Eine römische Flussgrenze. Warsaw : Central Europe Projekt „Danube Limes – UNESCO World Heritage“, 2009. 104 s. **Sign. 30.546.**

Kelemantia – Brigetio : Tracing the Romans on the Danube. Guide. Komárno : International Visegrad Fund, 2003. 62 s. **Sign. 30.429.**

LAMIOVÁ-SCHMIEDLOVÁ, Mária: Žiarové pohrebisko z mladšej doby bronzovej na lokalite Dvorníky – Včeláre. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2009. 168 s. **Sign. 30.584.**

Lapidarium Hungaricum – 7. Veszprém megye I. Text: Koppány Tibor. Zost. Lövei Pál. Budapest : KÖH, 2009. 211 s. **Sign. 30.642.**

PIETA, Karol: Bojná : nové nálezy k počiatkom slovenských dejín. Nitra; Bojná : Archeologický ústav SAV; Obecný úrad Bojná, 2009. 56 s. **Sign. 30.589.**

PIETA, Karol: Keltské osídlenie Slovenska : mladšia doba laténska. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 384 s. **Sign. 30.582.**

Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. Zväzok III. Východné Slovensko. Zost. Július Béreš. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2008. 395 s. **Sign. 30.580.**

Skarby ziemi wydarte : Górný Šlaska i pogranicze. Katowice : Ślaskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2005. 137 s. **Sign. 30.471.**

Východoslovenský pravek VII. Edit. Elena Miroššayová. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2005. 208 s. **Sign. 30.583.**

ZÁBOJNÍK, Jozef: Slovensko a avarský kaganát. Edícia: Studia Archaeologica et Mediaevalia, tomus IX. Bratislava : Univerzita Komenského vo vydav. PELIKÁN, Dunajská Streda, 2009. 173 s. **Sign. 30.564.**

4. Architektúra, ľudová architektúra

DAVIDSON, Carol: Abeceda architektúry : kurz architektonických slohov. Bratislava : Slovart, s. r. o., 2008. 256 s. **Sign. 30.344.**

DVOŘÁKOVÁ, Viera: Folk Architecture : Cultural Heritage of Slovakia. Edit. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2008. 110 s. **Sign. 30.389.**

FERKAI, András: Modern házak. (Moderné domy.) Budapest : Városháza, 2009. 77 s. **Sign. 30.446, 30.628.**

GUTEK, František – KUTNÝ, Martin: Portály starého Bardejova. Bardejov : ADIN, s. r. o., 2007. 88 s. **Sign. 30.559.**

LUKÁČOVÁ, Elena – POHANIČOVÁ, Jana: Rozmanité 19. storočie : architektúra na Slovensku od Hefeľeho po Jurkoviča. Bratislava : Perfekt, a. s., 2008. 243 s. **Sign. 30.348.**

Magyar építészet : a rómaiaktól a román korig. Zv. 1. Budapest : Kossuth Kiadó, 2001. 179 s. **Sign. 30.350.**

Magyar építészet : késő reneszánsz és kora barokk. Zv. 3. Budapest : Kossuth Kiadó, 2002. 179 s. **Sign. 30.351.**

NIŽŇANSKÁ, Andrea – CHOVANOVÁ, Iveta: Štiavnické veže. = Towers of Štiavnica. Banská Štiavnica : Občianske združenie KRUIH, 2009. 95 s. **Sign. 30.383.**

Putování od bludného kamene aneb České Budějovice gotické. Ediční řada Didactica, sv. 4. České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2009. 16 s. **Sign. 30.521.**

Samson je také baroko. Edícia: Putování historickým městem České Budějovice, díl III. České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2009. 20 s. **Sign. 30.522.**

Sovjetskaja architektura. Moskva : Gosudarstvennoje izdatel'stvo architektury i gradostroitel'stva, 1951. 211 s. **Sign. 30.311.**

Utopia of Modernity : Zlín. Revisiting Baťa's Functional City. Edit. Katrin Klingan. Berlin : Jovis Verlag GmbH, 2009. 301 s. **Sign. 30.619.**

ZUSKINOVÁ, Iveta: Skanzeny : kultúrne krásy Slovenska. Zost. Daniel Kollár, Kliment Ondrejka. Bratislava : DAJAMA, 2008. 109 s. **Sign. 30.387.**

ZUSKINOVÁ, Iveta: Open-air Museums : Cultural Heritage of Slovakia. Edit. Daniel Kollár, Kliment Ondrejka. Bratislava : DAJAMA, 2008. 109 s. **Sign. 30.388.**

Żywieckie projekty Karola Pietschki architekta arcyksiecia Albrechta Fryderyka Habsburga. Wybór. Edit. Gabriela Božek. Katowice : Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2004. 96 s. **Sign. 30.463.**

5. Sakrálna architektúra

Bazilika Sedembolestnej Panny Márie Šaštín-Stráže. Text : Andrej Botek. Šaštín-Stráže : Farnosť, b. r. v. Nestr. **Sign. 30.442.**

DERCSÉNYI, Balázs – MAROSI, Ernő: Churches in Hungary. Edit. András Székely. Budapest : Officina '96, 2003. 222 s. **Sign. 30.444.**

Drevené gréckokatolícke chrámy na východnom Slovensku : Humenné, okolie a iné. Zost. Daniel Dzurovčín. Prešov : Gréckokatolícke arcibiskupstvo, 2008. 143 s. **Sign. 30.381.**

Gyulafehérvár – Szent Mihály székesegyház. Edícia : Erdélyi műemlékek 26. Kolozsvár : UTILITAS Könyvkiadó, 1996. 20 s. **Sign. 30.353.**

HÁJEK, Pavel: Zděná boží muka v jižních Čechách. České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2009. 246 s. **Sign. 30.520.**

Historické krovky sakrálných stavieb Turca. Autori: L. Suchý, P. Krušínský, Z. Babjaková, K. Ďurian. Žilina : Stavebná fakulta Žilinskej univerzity, 2008. 101 s. **Sign. 30.380.**

HORVÁTH, Zoltán György – GONDOS, Béla: Somogy, Tolna és

Baranya középkori templomai a teljesség igényével. Südpannoniem mittelalterliche Kirche mit Anspruch auf Vollständigkeit. Budapest : Romanika Kiadó, 2004. 255 s. **Sign. 30.516.**

KUČA, Karel – LANGER, Jiří: Dřevěné kostely a zvonice v Evropě. Svazek druhý : zvonice. Praha; Litomyšl : Vydav. Paseka, 2009. 504 s. **Sign. 30.506.**

KRIVOŠOVÁ, Janka a kol.: Evanjelické kostoly na Slovensku. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2001. 287 s. **Sign. 30.508.**

LANGER, Jiří – KUČA, Karel: Dřevěné kostely a zvonice v Evropě. Svazek první : kostely. Praha; Litomyšl : Vydav. Paseka, 2009. 528 s. **Sign. 30.505.**

Lenešice 2009 : od doby románské po současnost. Historie a vývoj lenešického kostela. Lenešice : Lenešický okrašlovací spolek, o. s., 2009. 48 s. **Sign. 30.629.**

MACÁK, Ernest: Naša Sedembolestná Matka : dejiny Šaštína. Bratislava : Vydav. DON BOSCO, 2004. 203 s. **Sign. 30.443.**

Naša národná svätyňa – Bazilika v Šaštine. Zost. Hadrián Radváni. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1990. 64 s. **Sign. 30.425.**

PODOLINSKÝ, Štefan: Románske kostoly : kultúrne krásy Slovenska. Zost. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2009. 128 s. **Sign. 30.599.**

SZILÁGYI, András: A Kárpát-medence Árpád-kori rotundái és centrális templomai. (Rotundy a centrálne kostoly z obdobia Árpádovcov v Karpatskej kotline.) Budapest : Semmelweis Kiadó, 2008. 307 s. **Sign. 30.515.**

URBANOVÁ, Norma: Šaštínska bazilika Sedembolestnej Panny Márie. Bratislava : Vydavateľstvo Pallas, 1991. Nestr. **Sign. 30.441.**

6. Hradý, zámky, opevnenia, kaštiele

Copuli Lapidum - Hromady kamení III. Hradý a hrádky v povodí Dyje a Jevišovky. Zost. Pavel Šimeček, Miroslav Plaček, Veronika Skálová. Brno : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 75 s. **Sign. 30.315.**

BÓNA, Martin: Hrad Tematín : stručný sprievodca po zrúcanine hradu. Bratislava : Slovenský skauting, (2008). 24 s. **Sign. 30.329.**

Esztergomi primási palota története. (Dejiny primaciálneho paláca v Ostrihome.) Edit. Hegedüs András. Pannonhalma : Magyar Művészeti Alapítvány, b. r. v. 94 s. **Sign. 30.620.**

Hrad Červený Kameň. Zost. Andrea Jamrichová, Jozef Tihányi. Komárno : Vydav. KT, s. r. o., 2007. 39 s. **Sign. 30.592.**

JANURA, Tomáš: Vidiecke šľachtické sídla v Liptovskej stolici. Liptovský Mikuláš : Liptovská galéria Michala Petra Bohúňa, 2008. 127 s. **Sign. 30.364.**

Kastélyok évszázadai – évszázadok kastélyai. Edit. István Feld, Selysette Somorjay. Budapest : Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2008. 330 s. **Sign. 30.448.**

KOLLÁR, Daniel – NEŠPOR, Jaroslav: Castles and Chateaux. Edit. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2008. 127 s. **Sign. 30.384.**

KOLLÁR, Daniel – NEŠPOR, Jaroslav: Hradý a zámky : kultúrne krásy Slovenska. Zost. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2008. 127 s. **Sign. 30.601.**

KOPPÁNY, Tibor: A castellumtól a kastélyig. Tanulmányok a magyarországi kastélyépítés történetéből. (Od castella po kaš-

AUTOPIA OF MODERNITY: ZLÍN

tiel : štúdie z dejín architektúry kaštieľov v Uhorsku.) Budapest : Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2006. 266 s. **Sign. 30.447.**
 LACIKA, Ján: Kaštiele : kultúrne krásy Slovenska. Zost. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2008. 127 s. **Sign. 30.385.**
 LACIKA, Ján: Manor Houses : Cultural Heritage of Slovakia. Edit. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2008. 127 s. **Sign. 30.386.**
 PÖTZL-MALÍKOVÁ, Mária: Bratislavský hrad za Márie Terézie. Bratislava : Marenčin PT, s. r. o., 2008. 182 s. **Sign. 30.334.**
 SIMON, Zoltán: A füzéri vár a 16. – 17. században. Borzod – Abáj – Zemlén megye régészeti emlékei. 1. Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 2000. 253 s. **Sign. 30.449.**

7. Mestá a obce

BUCHTA, František: Skalica a Záhorie : osobnosti, história, pamiatky. Zobrané eseje, štúdie a články, ľudské príbehy. Zost. a dopl. Pavol Dinka. Skalica : Mesto; Záhorské múzeum, 2008. 463 s. **Sign. 30.573.**
 Čereňany. Zost. Ján Lukačka, Magdaléna Gogorová, Ján Mokry. Čereňany : Obec, 2006. 242 s. **Sign. 30.633.**
 Český Krumlov – perla stáletí. Foto: Antonín Holub. České Budějovice : Nakladatelství KOOP, 2005. 93 s. **Sign. 30.622.**
 DUBOVSKÝ, Dušan: Letokruhy mesta Revúca. Revúca : Mestské kultúrne stredisko, 2001. 158 s. **Sign. 30.416.**
 HNÁT, Andrej: Laborecko : dejiny, príroda, hospodárstvo, kultúra, osobnosti. Trebišov : vlastným nákladom, 1999. 242 s. **Sign. 30.562.**
 Hniezdne. Zost. Peter Roth. Hniezdne : Obecný úrad, 2007. 175 s. **Sign. 30.420.**
 HOLKA, Jozef: Pamäť jednej farnosti : pohľad do histórie Farnosti Motešice. Motešice : Rímskokatolícky farský úrad Narodenia Panny Márie, 2006. 280 s. **Sign. 30.530.**
 HORVÁTH, Pavel: Šišov : 885 rokov od prvej písomnej zmienky (1113 – 1998). Šišov : Obec, 1998. 119 s. **Sign. 30.632.**
 HRADSKÁ, Katarína: Židovská Bratislava. Bratislava : Marenčin PT, s. r. o., 2008. 247 s. **Sign. 30.345.**
 Ivanka pri Dunaji v plynutí času : vydané k 800. výročiu prvej písomnej zmienky o obci. Zost. Peter Škulavík. Ivanka pri Dunaji : Obec, 2009. 365 s. **Sign. 30.519.**
 JANOTA, Igor: Príbehy bratislavských fontán a studní. Bratislava : Marenčin PT, s. r. o., 2009. 150 s. **Sign. 30.558.**
 KRÁLIK, Peter: História Oponíc. Oponice : Obecný úrad, 1995. 144 s. **Sign. 30.634.**
 KRIŠKO, Ján : Vyšný Orлік. Vyšný Orлік : Obec, 2008. 144 s. **Sign. 30.335.**
 Krnča – história a súčasnosť 1183 – 2008. Zost. Danko Vargová, Jaroslav Kačina. Krnča : Obec, 2008. 108 s. **Sign. 30.631.**
 Most pri Bratislave : obec štyroch mostov. Edícia: Malá vlastivedná knižnica, číslo 140. Most pri Bratislave : Samospráva vo vydav. KT, s. r. o., Komárno, b. r. v. 20 s. **Sign. 30.424.**
 Mozaika Santovky. Zost. Henrieta Žažová. Santovka : Obec, 2009. 497 s. **Sign. 30.531.**
 MRVA, Marián: Žilina a Alexander Lombardini : stručný dejepis slobodného mesta Žiliny z roku 1874. Žilina : Artis Omnis, 2009. 137 s. **Sign. 30.597.**
 OBUCHOVÁ, Viera: Priemyselná Bratislava. Bratislava : Ma-

renčin PT, s. r. o., 2009. 311 s. **Sign. 30.623.**
 PETRÁŠ, Stanislav: Kapitoly z dejín Dolnej Krupaj : história obce Dolná Krupá v obrazoch. (Pri príležitosti 890. výročia 1. písomnej zmienky o obci.) Dolná Krupá : Obecný úrad, 2003. 206 s. **Sign. 30.529.**
 Piešťany v zrkadle historických pohľadníc. = Piešťany in the Mirror of Historical Postcards. = Piešťany im Spiegel historischer Ansichtskarten. Zost. Alexander Urminský, Vladimír Krupa. Piešťany : Mesto, Balneologické múzeum, 2008. 209 s. **Sign. 30.504.**
 POJSL, Miloslav – HYHLÍK, Vladimír: Olomouc očima stáletí. Olomouc : Spotřební družstvo Jednota, 1992. 277 s. **Sign. 30.527.**
 Považská Bystrica a okolie kedysi a dnes. Žilina : Knižné centrum, 1998. 96 s. **Sign. 30.314.**
 Považská Bystrica : z dejín mesta. Zost. Bohuslav Kortman. Žilina : Knižné centrum pre Mesto Považská Bystrica, 2006. 278 s. **Sign. 30.313.**
 Pruské. Zost. Andrej Škvaro, Denisa Mišíková, Viera Simoni-desová. Pruské : Obec, b. r. v., 121 s. **Sign. 30.557.**
 Radvaň : monografia mestečka. Zost. Vladimír Sklenka, Marcel Pecník. Banská Bystrica : Centrum pre rozvoj cestovného ruchu, b. r. v. 297 s. **Sign. 30.507.**
 Rajčany. Zost. Mária Švecová, Helena Grežďová, Oľga Kvasnicová. Rajčany : Obecný úrad, 2002. 118 s. **Sign. 30.630.**
 SALNER, Peter: Premeny židovskej Bratislavy. Bratislava : Marenčin PT, s. r. o., 2008. 172 s. **Sign. 30.346.**
 Senica : 750 rokov. Senica : Mesto, 2006. 35 s. **Sign. 30.635.**
 Skalica – stavebné pamiatky. Skalica : Nadácia na ochranu kultúrnych pamiatok v Skalici, Štátny okresný archív, b. r. v. Nestr. **Sign. 30.404.**
 SLABEJ, Milan: Tisovec : mesto pod Hradovou. = The Town under Hradová. Tisovec : Mesto vo vydav. AB ART press, Slovenská

Lupča, 2007. 63 s. **Sign. 30.491.**
 Slowakei : Bildführer. Edit. Martin Sloboda. Bratislava : MS Agency, s. r. o., 2006. 87 s. **Sign. 30.458.**
 Spišská Stará Ves. Zost. Božena Malovcová. Spišská Stará Ves : Mestský úrad vo vydav. UNIVERSUM Prešov, 2008. 349 s. **Sign. 30.324.**
 Stupava : história, pamiatky, osobnosti, príroda. 2008, roč. IV. Stupava : OZ „CLUB ABBELLIMENTO“, 2008. 75 s. **Sign. 30.377, 30.308.**
 Svätý Jur 1209 – 2009 : dejiny písané vínom. Zost. Juraj Turcsány. Svätý Jur : Mesto, 2009. 255 s. **Sign. 30.616.**
 ŠKURLA, Michal: Ladomirová – Krajné Čierno – Vagrinec. Prešov : Niteck, s. r. o., 2007. 109 s. **Sign. 30.421.**
 Trenčiansky samosprávny kraj : obrázky kraja. = The Self-Governing Region of Trenčín : Pictures of Region. Zost. Marián Strieženec. Beckov : MS – Design, 2008. 131 s. **Sign. 30.503.**
 Veľká Čalomja : pozoruhodnosti. Edícia: Malá vlastivedná knižnica, číslo 216. Veľká Čalomja : Samospráva vo vydav. KT, s. r. o. Komárno, 2003. 16 s. **Sign. 30.415.**
 Ybrehart – Eberhard – Malinovo : 800 rokov. Text: Viliam Stockmann. Malinovo : Fivoku – Imrich Füle, 2009. Nestr. **Sign. 30.457.**

ZSEMLEY, Oszkár: Tisovec : monografia železiarne a erárneho majetku 1611 – 1903. (Z pôvodného maďarského originálu vydaného v roku 1904 preložil Gustáv Frák v roku 2005.) Tisovec : Mesto a Občianske združenie Hradová, 2005. 71 s. + 81 s. reprint originálu. **Sign. 30.490.**

8. Múzeá

Anzeiger des Germanischen Nationalmuseums, 2008. Edit. G. Ulrich Grossmann. Nürnberg : Verlag des Germanischen Nationalmuseums, 2008. 320 s. **Sign. 30.310.**

Dejiny v múzeu – múzeum v dejinách. Zost. Mária Kotorová-Jenčová. Hanušovce nad Topľou : Vlastivedné múzeum, 2005. 122 s. **Sign. 30.540.**

Múzeum mesta Bratislavy 1868 – 2008. Zost. Zuzana Francová. Bratislava : Mestské múzeum, 2008. 287 s. **Sign. 30.492.**

Mystery and Glitter. Pastels in the Musée d'Orsay. Kurátor výstavy: Serge Lemoine. Paris : Musée d'Orsay, 2008. 175 s. **Sign. 30.487.**

Vlastivedné múzeum v Hanušovciach nad Topľou 1975 – 2005. Zost. Mária Kotorová-Jenčová. Hanušovce nad Topľou : Vlastivedné múzeum, 2005. 76 s. **Sign. 30.539.**

Ungarn in Mariazell – Mariazell in Ungarn : Geschichte und Erinnerung. Ausstellung des Historischen Museums der Stadt Budapest im Museum Kiscell, 28. Mai – 12. September 2004. Budapest : Historisches Museum der Stadt Budapest, 2004. 556 s. **Sign. 30.349.**

Západoslovenské múzeum v Trnave 1954 – 2009. Zost. Daniela Čambálová. Trnava : Trnavský samosprávny kraj; Západoslovenské múzeum, 2009. 64 s. **Sign. 30.591.**

9. Dejiny

BERÉNYI, László: Csík-szentkirálytól krasznahorkáig. Egy évszázad az Andrássyak történetéből. (Jedno storočie v dejinách Andrášiovcov.) Pápa : Jókai Mór Városi Könyvtár, 2009. 125 s. **Sign. 30.445.**

BLED, Jean-Paul: Mária Terézia. Preložila: Marta Činovská. Bratislava : Vydav. SLOVART, s. r. o., 2007. 327 s. **Sign. 30.603.**

BORIÁN, Tibor: Piaristák : szerzetesrendek a Kárpát-medencében. (Piaristi : rehole v Karpatskej kotline.) Budapest : Miker Kiadó, 2007. 80 s. **Sign. 30.501.**

DUBOVSKÝ, Dušan: Prvé slovenské gymnázium. Revúca : Mestské kultúrne stredisko, 2001. 156 s. **Sign. 30.417.**

ĎURIŠKA, Zdenko: Medzi mlyňmi a bankami : dejiny rodu Makovickovcov. Martin : Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2007. 373 s. **Sign. 30.489.**

DVOŘÁK, Pavel: Stopy dávnej minulosti 5 : Slovensko v stredoveku. Druhé kráľovstvo a jeho koniec. Budmerice : Vydav. Rak, 2009. 255 s. **Sign. 30.596.**

GUELTON, Frédéric – BRAUD, Emmanuelle – KŠIŇAN, Michal: Generál Milan Rastislav Štefánik v archívnych dokumentoch historickej služby francúzskeho ministerstva obrany. Bratislava : Vojenský historický ústav; Ministerstvo obrany SR, 2009. 179 s. **Sign. 30.646.**

HALUKA, Pavol: Dejiny osvety v Kokave nad Rimavicou : k 80. výročiu založenia Miestnej ľudovej knižnice. Praha : vlastným nákladom, 2003. 105 s. **Sign. 30.627.**

HALUKA, Pavol: Slovenský evanjelický a. v. cirkevný zbor v Prahe : história zboru k 60. výročiu jeho založenia. Praha : Slovenský evanjelický a. v. cirkevný zbor, 2007. 165 s. **Sign. 30.626.**

Historia Scepusii, vol. 1. = Dejiny Spiša, zv. 1. Redakcia: Martin Homza, Stanislaw A. Sroka. Bratislava; Kraków : Katedra slo-

venských dejín FF UK; Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. 662 s. **Sign. 30.517.**

HLAŤKOVÁ, Miriam: Kapitula pri Dóme sv. Martina – intelektuálne centrum Bratislavy v 15. storočí. Bratislava : Historický ústav SAV, 2008. 210 s. **Sign. 30.365.**

HOLOŠOVÁ, Alžbeta: Rektori Trnavskej univerzity. / Rectors of Trnava University 1635 – 1777 / 1992 – 2008. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2009. 145 s. **Sign. 30.572.**

HRBEK, Vít – KRÍŽEK, Jiří: Návraty k domovu. Působení památkáře Václava Wagnera v Pacově a v Pelhřimově. Pelhřimov : Muzeum Vysočiny, 2008. 130 s. **Sign. 30.303.**

JUŘÍK, Pavel: Moravské dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů. Praha : Nakladatelství Libri, 2009. 419 s. **Sign. 30.612.**

KATUNINEC, Milan: Dejiny Spolku svätého Vojtecha. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2004. 190 s. **Sign. 30.427.**

KOHÚTOVÁ, Mária: Slovensko a Slováci v novoveku. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2008. 174 s. **Sign. 30.426.**

Košický mešťan Márai. = Márai a kassai Polgár. Zost. Tibor Mészáros. Košice : Hernád, vydav. maďarských kníh a časopisov pre Mesto Košice, 2008. 147 s. **Sign. 30.400.**

KRAJČOVIČ, Milan: Medzinárodné súvislosti slovenskej otázky 1927/1936 – 1940/1944. Maďarské dokumenty v porovnaní s dokumentmi v Bonne, Bukurešti, Viedni a Prahe. Bratislava : SAP – Slovak Academic Press, s. r. o., 2008. 439 s. **Sign. 30.604.**

Kresťanstvo v časoch sv. Vojtecha. Edit. Rastislav Kožiak, Jaroslav Nemeš. Kraków : Wydawnictwo Towarzystwa Slowaków w Polsce, 2009. 151 s. **Sign. 30.624.**

KUČERA, Matúš: Slovenské dejiny I. Od príchodu Slovanov do roku 1526. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008. 368 s. **Sign. 30.499.**

Museli pracovat pro Říši : nucené pracovní nasazení českého obyvatelstva v letech 2. světové války. Doprovodná publikace k výstavě. Edit. Zdeňka Kokošková, Stanislav Kokoška. Praha : Státní ústřední archiv, 2004. 110 s. **Sign. 30.570.**

Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov. Zv. IX. Na prahu modernej doby. Súmrak stavovskej, úsvit národno-občianskej spoločnosti. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008. 391 s. **Sign. 30.607.**

Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov. Zv. X. Od revolúcie 1848 – 1849 k dualistickému Rakúsko – Uhorsku. Počiatky politickej emancipácie Slovákov a formovania modernej spoločnosti. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2009. 335 s. **Sign. 30.608.**

RÁBIK, Vladimír: Mestská kniha Trnavy (1392/1393) 1394 – 1530. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2008. 399 s. **Sign. 30.428.**

Schwarzenbergové 1615 – 1789. Edícia: Didactica, svazek č. 3. České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2009. Nestr. **Sign. 30.523.**

SZEGHY, Gabriel – JAMBOR, Peter: Košickí gréckokatolíci – dejiny farnosti v rokoch 1797 – 1950. Košice : Gréckokatolícky farský úrad, 2007. 194 s. **Sign. 30.422.**

TÖRÖK, József: A tizenkettedik század magyar egyháztörténete. (Dvanásť storočí uhorských cirkevných dejín.) Budapest : Mikes Kiadó, 2002. 231 s. **Sign. 30.352.**

Ulrich Richental : Kostnická kronika. Historické rozprávanie o meste, ktoré sa stalo stredom Európy, a čo to znamenalo pre Slovákov a Čechov. Edit. Pavel Dvořák. Budmerice : Vydav. Rak, 2009. 311 s. **Sign. 30.606.**

Vznik Slovenského štátu 14. marec 1939 : spomienky aktérov historických udalostí. 1. diel. Edit. Valerián Bystrický, Róbert Letz, Ondrej Podolec. Bratislava : AEPRESS, s. r. o., 2007. 340 s. **Sign. 30.566.**

Vznik Slovenského štátu 14. marec 1939 : spomienky aktérov historických udalostí. 2. diel. Edit. Valerián Bystrický, Róbert Letz, Ondrej Podolec. Bratislava : AEPRESS, s. r. o., 2008. 360 s. **Sign. 30.567.**

10. Dejiny umenia

Autoportret : pismo o dobrej prazestrzeni, 2008, č. 3 (24). Śmierc w Europie Środkowej. Kraków : Malopolski Instytut Kultury, 2008. 86 s. **Sign. 30.370.**

BARTLOVÁ, Milena: Průvodce studiem dějin středověkého výtvarného umění. Brno : Masarykova univerzita, 2005. 150 s. **Sign. 30.435.**

Dürer : a nyitott ajtó és – und die offenen Türen. Zost. Ádám Erdész. Békéscsaba : Typografika Kft., 2008. 196 s. **Sign. 30.524.**

Falfestészeti emlékek a középkori Magyarország északkeleti megyéiből (Nástenné maľby stredovekého Uhorska v severovýchodných župách.) Budapest : Teleki László Alapítvány, 2009. 459 s. **Sign. 30.450.**

FAZSAR, Kristóf: Magyarországi barokk kertművészet. (Maďarské barokové záhradné umenie.) Budapest : Helikon Kiadó, 2008. 277 s. **Sign. 30.502.**

Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa : Festschrift zum 30-jährigen Bestehen des Museums Langenargen. Zost. Eduard Hindelang, Lubomír Slavíček. Langenargen; Brno : Masarykova univerzita, 2007. 329 s. **Sign. 30.436.**

Generationen – Interpretationen – Konfrontationen. Zost. Barbara Balážová. Bratislava : Ústav dejín umenia SAV, 2007. 368 s. **Sign. 30.306.**

GERÁT, Ivan: Obrazové legendy sv. Alžbety : téma, médium a kontext. Bratislava : Veda, vydav. SAV, 2009. 254 s. **Sign. 30.598.**

Grafika 15. – 16. storočia zo zbierok Východoslovenského múzea v Košiciach. Košice : Košické kultúrne centrum; Východoslovenské múzeum, 1997. 64 s. **Sign. 30.647.**

HERUCOVÁ, Marta – NOVOTNÁ, Mária: Mytologické a kresťanské príbehy v umení 19. storočia zo zbierok Slovenského národného múzea. Bratislava : Slovenské národné múzeum, 2008. 208 s. **Sign. 30.402.**

Italská majolika z československých sbírek. Velká doba italského umění ohně. (Katalóg výstavy uspořádané Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze.) Praha : Uměleckoprůmyslové muzeum, 1973. Nestr. **Sign. 30.431.**

KONEČNÝ, Jan Lubomír: Románská rotunda ve Znojmě : ikonologie maleb a architektury. Brno : Host – vydav., s. r. o., 2005. 449 s. **Sign. 30.495.**

KOVÁCS, László – GÖRFÖL, Jenő: Középkori templomok : Mátyásföld – Zoborvidék. (Stredoveké kostoly : Matúšova zem – okolie Zoboru.) Dunaszerdahely : NAP Kiadó, 2008. 85 s. **Sign. 30.514.**

Középkori falképek Erdélyben. (Stredoveké nástenné maľby v Sedmohradsku.) Edit. Kollár Tibor. Budapest : Teleki László Alapítvány, 2008. 363 s. **Sign. 30.363.**

KROUPA, Jiří: Školy dějin umění : metodologie dějin umění 1. Brno : Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 1996. 253 s. **Sign. 30.438.**

KROUPA, Jiří: Umělci, objednavatelé a styl : studie z dějin umění. Edícia: Dějiny a teorie umění, svazek 10. Brno : Nakladatelství Barrister – Principal; Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2006. 399 s. **Sign. 30.437.**

LEHEL, Zsolt: Alojz Rigele. Bratislava : Marenčin PT, s. r. o., 2008. 191 s. **Sign. 30.347.**

Libosad : studie o českém a evropském barokním umění. Práce držitelů Baderova stipendia pro výskum malířství 17. století. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 209 s. **Sign. 30.465.**

Mátyás király öröksége : Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16. – 17. század). Edit. Mikó Árpád, Verő Mária. (De-dičstvo kráľa Mateja : neskororenesančné umenie v Uhorsku.) Budapest : Magyar Nemzeti Galéria, 2008. 268 s. **Sign. 30.361.**

Mátyás király öröksége : Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16.- 17. század). Zv. I. Edícia: Reneszánsz Év – 2008. Budapest : Magyar Nemzeti Galéria, 2008. 390 s. **Sign. 30.512.**

Mátyás király öröksége : Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16. – 17. század). Zv. II. Edícia: Reneszánsz Év – 2008. Budapest : Magyar Nemzeti Galéria, 2008. 268 s. **Sign. 30.513.**

MICHALIDES, Pavol: Výtvarná úžitková tvorba na Slovensku od polovice 19. storočia po súčasnosť. Bratislava : Pallas, 1978. 190 s. **Sign. 30.526.**

Piaristický kostol Najsvätejšej Trojice a Nanebovzatia Panny Márie v Prievidzi : ikonografia výtvarnej výzdoby. Trenčín : Krajský pamiatkový úrad Trenčín, pracovisko Prievidza, 2003. Nestr. **Sign. 30.535.**

Renesance pod Červnou věží. Edícia: Putování historickým městem České Budějovice. II. díl. České Budějovice : Město, 2009. 24 s. **Sign. 30.614.**

SOMLAI, Tibor: Tér és idő 1925 – 1942 : lakásbelső a két világháború között. (Priestor a čas, interiéry v medzivojnovom období.) Budapest : Corvina, 2008. 363 s. + CD. **Sign. 30.360.**

STEHLÍK, Miloš: Barok v soše : výběr statí. Brno : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2006. 260 s. **Sign. 30.434.**

Stredoeurópske maliarstvo a sochárstvo 1800 – 1918. Stála expozícia – sprievodca. Bratislava : Galéria mesta Bratislavy, 2008. 90 s. **Sign. 30.403.**

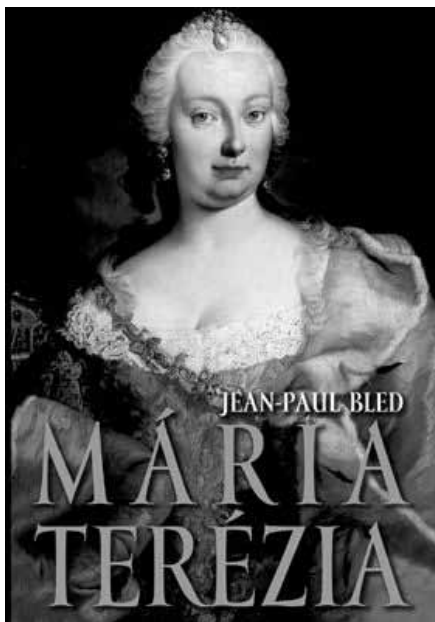
SZAKÁL, Ernő: Werkstattgeheimnisse der Steinmetze im Mittelalter. Budapest : Magyar KÖH, 2008. 46 s. **Sign. 30.359.**

ŠÍR, Jiří – ŠÍROVÁ-MOTYČKOVÁ, Kamila: Klenoty českého baroka. Praha : Kartografie, a. s., 2008. 221 s. **Sign. 30.611.**

Umenie na Slovensku : stručné dejiny obrazov. Text: Zuzana Baratošová, Ivan Gerát, Marta Herucová, Jozef Medvecký, Martin Vančo. Bratislava : Vydav. Slovart, s. r. o., 2007. 256 s. **Sign. 30.500.**

Umělci čistého srdce II. : pocta Anně Zemánkové. (Katalóg výstavy) Olomouc : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 126 s. **Sign. 30.563.**

WALANUS, Wojciech: Późnogotycka rzeźba drewniana w Malopolsce 1490 – 1540. Kraków : UNIVERSITAS, 2007. 392 s. **Sign. 30.366.**

11. Pamiatky

BAUER, Juraj: A plynuli stáročia ... Pamätne tabule a nápisy, erby, busty, monogramy, domové znaky mesta Košice. Košice : Mesto v OTA, a. s. Košice, 2007. 227 s. **Sign. 30.401.**

DVOŘÁKOVÁ, Viera: Svetové kultúrne dedičstvo : kultúrne krásy Slovenska. Zost. Daniel Kollár. Bratislava : DAJAMA, 2009. 128 s. **Sign. 30.600.**

Fiumei úti sírkert. (Cintorín na ulici Fiume.) Budapest : Nemzeti Emlék helyi Kegeleti Bizottság, 2008. 224 s. **Sign. 30.362.**

MAXOVÁ, Ivana – NEJEDLÝ, Vratislav – ZAHRADNÍK, Pavel: Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji. Praha : Národní památkový ústav, 2009. 406 s. **Sign. 30.613.**

Národné kultúrne pamiatky na Slovensku : okres Ružomberok. Edit. Katarína Halčinová. Bratislava : Pamiatkový úrad SR; Vydav. Slovart, s. r. o., 2008. 287 s. **Sign. 30.395-30.399.**

Pamiatky v obnove I – III. Stavebné torzá, staré drevo, industriál. (Katalóg fotografických výstav, Bratislava 2006 – 2008.) Zost. Oto Makýš. Bratislava : Renesans, s. r. o., 2008. 39 s. **Sign. 30.375.**

Sakrálné pamiatky v Košiciach. Zost. Klaudia Buganová, Kristína Markušová. Košice : Združenie pre podporu a rozvoj kultúry na východnom Slovensku ASPRODECUS, 2009. 337 s. **Sign. 30.651.**

Svetové dedičstvo na Slovensku. Zost. Ľubica Pinčíková. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, (2008). Nestr. **Sign. 30.332-30.333.**

Technické pamiatky spojené s banskou a hutníckou činnosťou na Spiši. Spišská Nová Ves : ROCHUS – Rozvoj Spiša, nezisková organizácia, 2008. 171 s. **Sign. 30.376.**

World Heritage in Slovakia. Edit. Ľubica Pinčíková. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2008. 37 s. **Sign. 30.410-30.411.**

12. Metodika ochrany a obnovy pamiatkového fondu

eCulture : interoperabilita informačných systémov. Základné pojmy a východiská. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2006. 79 s. **Sign. 30.302.**

eCulture : Portál kultúry. Projekt budovania Registrov kultúrneho dedičstva a kultúrnych aktivít. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2006. 59 s. **Sign. 30.301.**

GREGOR, Pavel: Dobrodružstvo pamiatok : vývoj teórie a praxe obnovy architektonického dedičstva od staroveku do konca 19. storočia. Bratislava : Vydav. Perfekt, a. s., 2008. 87 s. **Sign. 30.602.**

MAKÝŠ, Oto: Ochrana a obnova pamiatok v krajine : odborná monografia. Bratislava : STU, Stavebná fakulta, 2008. 44 s. **Sign. 30.373.**

MAKÝŠ, Oto: Technológia obnovy pamiatok. II. Bratislava : STU, Stavebná fakulta, 2008. 51 s. **Sign. 30.374.**

MAKÝŠ, Oto: Vybrané témy z technológie pamiatkovej obnovy. II. Bratislava : STU, Stavebná fakulta, 2008. 31 s. **Sign. 30.382.**

MAKÝŠ, Oto a kolektív: Stavebná činnosť v pamiatkových územiach – vybrané témy. I. Bratislava : STU, Stavebná fakulta, 2008. 36 s. **Sign. 30.371.**

MAKÝŠ, Oto a kolektív: Stavebná činnosť v pamiatkových územiach – vybrané témy. II. Bratislava : STU, Stavebná fakulta, 2008. 63 s. **Sign. 30.372.**

13. Pamiatková starostlivosť v zahraničí

Cultural Routes 1999 : Guide to Monuments. Edit. Jerneja Batič. Ljubljana : Ministry of Culture of the Republic of Slovenia, Cultural Heritage Office, 2000. 183 s. **Sign. 30.390.**

DenkMal! : Zeitschrift für Denkmalpflege in Schleswig-Holstein,

2009, roč. 16. Kiel : Landesamt für Denkmalpflege Schleswig-Holstein, 2009. 164 s. **Sign. 30.525.**

Denkmalpflege in Westfalen-Lippe : Einkaufszentren als denkmalpflegerisches Problem. Wirkungsanalyse – Geschichte – Beispiele. 14. Jahrgang, Heft 2/08. Münster : LWL – Amt für Denkmalpflege in Westfalen, 2008, 48 s. **Sign. 30.305.**

Denkmalpflege in Westfalen-Lippe : Ferdinand von Quast (1807 – 1877). 13. Jahrgang, Heft 2/07. Münster : LWL – Amt für Denkmalpflege in Westfalen, 2007. 96 s. **Sign. 30.304.**

Denkmalpflege in Westfalen-Lippe, 15. Jahrgang, Heft 1/09. Münster : Ardey-Verlag, 2009. 48 s. **Sign. 30.469.**

Denkmalpflege in Westfalen-Lippe, 15. Jahrgang, Heft 2/09. Wärmedämmung und Feuchteschutz, Solaranlagen in historischen Stadt- und Ortskernen über die Wandlungen des häuslichen Heizens. Münster : LWL-Amt für Denkmalpflege in Westfalen, 2009. s. 51-103. **Sign. 30.593.**

DIETRICH, Eva: Die westfälische Denkmalpflege der Nachkriegszeit. Edícia: Denkmalpflege und Forschung in Westfalen, Band 48. Münster : Landschaftsverband Westfalen-Lippe, 2008. 240 s. **Sign. 30.309.**

Erkennen – erforschen – erhalten. Denkmalpflege in Westfalen-Lippe. 3. Westfälischer Tag für Denkmalpflege in Warburg, 19. – 20. Juni 2008. Dokumentation. Münster : LWL-Amt für Denkmalpflege, 2009. 63 s. **Sign. 30.547.**

KAIGL, Jan: Obor památkové péče Ministerstva kultury : stručný přehled k vyhodnocení činnosti v období let 1997 až 2005 a nástin koncepce a strategie památkové péče do roku 2012. Praha : Ministerstvo kultury České republiky, 2005. 27 s. **Sign. 30.534.**

Lapidarium Hungaricum – 7. Veszprém megye I. A sümegi vár és a devecseri kastély reneszánsz kőfaragványai. Autor: Koppány Tibor. Budapest : KÖH, 2009. 211 s. **Sign. 30.545.**

LEBEN, Nika – SAGADIN, Milan: Krajn : Cultural and Natural Monuments of Slovenia. 211 Guidebook Series. Ljubljana : Institute for the Protection of Cultural Heritage of Slovenia, 2008. 87 s. **Sign. 30.423.**

Magyarország műemlékjegyzéke : Zala megye. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2006. 151 s. **Sign. 30.355.**

Magyarország műemlékjegyzéke : Tolna megye. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2006. 127 s. **Sign. 30.356.**

Magyarország műemlékjegyzéke : Fejér megye. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2008. 191 s. **Sign. 30.357 – 30.358.**

MATĚJ, Miloš – KLÁT, Jaroslav – KORBELÁŘOVÁ, Irena: Cultural Monuments of the Ostrava – Karviná Coalfield. Ostrava : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 195 s. **Sign. 30.318.**

Mediaeval Towns. Edit. Jerneja Batič. Ljubljana : Ministry of Culture of the Republic of Slovenia; Cultural Heritage Office, 1999. 181 s. **Sign. 30.391.**

Műemléki beszélgetések : tanulmányok a sokszínű örökségvédelmről. (Pamiatkarské rozhovory : štúdie o rôznorodej ochrane kultúrneho dedičstva.) Miskolc : Herman Ottó Tudományos Egyesület, 2009. 200 s. **Sign. 30.621.**

Mustra 2008 december 19. – 2009 február 1. Magyarországi munkák. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2008. 154 s. + CD. **Sign. 30.354.**

Neznano Blejsko jezero : podvodna kulturna dediščina in rezultali arheoloških raziskav. Edit. Andrej Gaspari. Ljubljana : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2008. 107 s. **Sign. 30.470.**

Památky jižních Čech 1. Edit. Martin Gaží. České Budějovice

: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 175 s. **Sign. 30.326.**
 Seznam nejhroženějších a nevyužívaných nemovitých památek v České republice. Zost. Jan Sommer, Hana Samková. Odborné a metodické publikace, svazek 19. Praha : Státní ústav památkové péče, 1999. 152 s. **Sign. 30.413.**
 TÓTH, József – PODONYI, Hedvig: Múltunk hídjai. / Bridges of Our Past. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2008. 98 s. **Sign. 30.312.**

14. Historická zeleň, životné prostredie

Green Worlds : Monumental Cultural Landscape, Parks, Gardens, Cemeteries and others Forms of Designed green Spaces. Their Protection, Conservation, Restoration and Public Promotion. Edit. Jan Rylke, Malgorzata Kaczyńska. Warsaw : Warsaw University of Life Sciences Press, 2009. 203 s. **Sign. 30.407.**
 Historische Alleen in Schleswig-Holstein : geschützte Biotop und grüne Kulturdenkmale. Abschlusspublikation des DBU-geförderten Modellprojektes 2005 – 2009. Kiel : Landesamt für Denkmalpflege, 2009. 230 s. **Sign. 30.548.**
 Objevování barokní zahrady zámku Český Krumlov. Edícia: Didactica, svazek č. 2. České Budějovice : Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. Nestr. **Sign. 30.615.**
 Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2007. Edit. Jozef Klinda, Zuzana Lieskovská a kolektív. Bratislava; Banská Bystrica : Ministerstvo životného prostredia SR; Slovenská agentúra životného prostredia, (2008). 312 s. **Sign. 30.325.**

15. Archívy

Archivum Sala : archívna ročenka IV. Edit. Štefan Gaucsík, Veronika Nováková. Šaľa : Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, 2008. 200 s. **Sign. 30.454.**
 Dejiny archívov na Slovensku. Zost. Júlia Ragačová. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, odbor archívov a registratúr, 2008. 181 s. **Sign. 30.300.**
 MACHAJDÍKOVÁ, Elena : Sprievodca po archíve Slovenského národného múzea. Bratislava : Slovenské národné múzeum, 2008. 190 s. **Sign. 30.341.**
 The National Archives of Hungary. Edit. József Bana. Budapest : Association of the Hungarian Archivists, 2006. 183 s. **Sign. 30.452.**

16. Výročné správy

Hlavné mesto SR Bratislava : ročná správa 2007. Bratislava : Hlavné mesto SR (2008). 91 s. + CD. **Sign. 30.307.**
 Stavebnícka ročenka 2009. Haly a priemyselné objekty. Zost. Magdaléna Lukáčová. Bratislava : JAGA GROUP, s. r. o., 2008. 158 s. **Sign. 30.331.**
 Výročná správa za rok 2008 – Národní památkový ústav. Redakcia: Lucie Ernestová. Praha : Národní památkový ústav, 2009. 61 s. + CD. **Sign. 30.571.**
 Yearly of the International Cultural Centre, No. 17, Kraków 2008. Edit. Lukasz Galusek. Kraków : International Cultural Centre, 2009. 157 s. **Sign. 30.594.**

17. Reštaurovanie

Historische Textilien : Konservierung, Deponierung, Ausstellung. Edícia: Restauratorenblätter 27. Klosterneuburg : Verlag Stift Klosteneuburg, 2007 – 2008. 188 s. **Sign. 30.317.**
 Reštaurátor Franz Storno starší. = Restaurator Franz Storno d. Ältere (1821 – 1907.) Edit. Dušan Buran. Bratislava : Slovenská národná galéria, 2008. 79 s. **Sign. 30.466.**

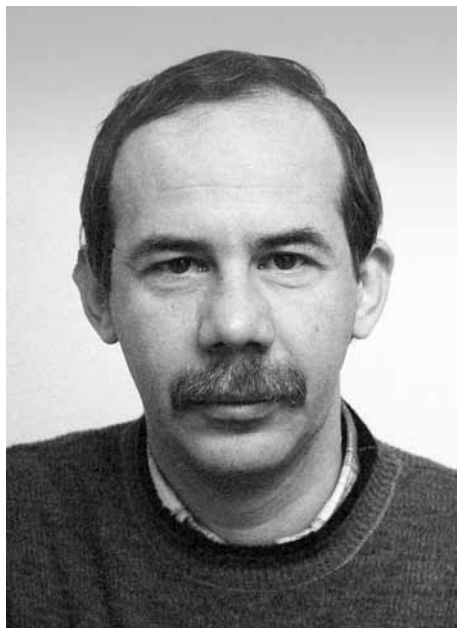
18. Historické pohľadnice

Malopolska w II Rzeczypospolitej. = Malopolska During the II Polish Republic. Edit. Adam Bartosz. Tarnów : Muzeum Okręgowe, 2008. 270 s. **Sign. 30.367.**
 Malopolska przed stu laty 1890 – 1914. = Malopolska a Hundred Years ago 1890 – 1914. Edit. Adam Bartosz. Tarnów : Muzeum Okręgowe, 2006. 191 s. **Sign. 30.368.**
 Tarnów na starej fotografii ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Tarnowie. Edit. Dariusz Kobylański. Tarnów : SCAN, Muzeum Okręgowe, 2008. 191 s. **Sign. 30.369.**

19. Ostatné

80 rokov Považskej knižnice. Zost. A. Zelenáková. Považská Bystrica : Považská knižnica, 2005. 42 s. **Sign. 30.320.**
 DVOŘÁKOVÁ, Daniela – DVOŘÁK, Pavel: Kalendárium : sviatky, svätci, pranostika, povery, zvyky, tradice a historické udalosti pro každý den. Praha : Nakladatelství X – Egem, s. r. o., 2003. 472 s. **Sign. 30.605.**
 HALUKA, Pavol: Železničná trať Poltár – Utekáč 1908 – 2008. 100 rokov od príchodu prvého vlaku do Kokavy nad Rimavicou. Praha : vlastným nákladom, 2008. Nestr. **Sign. 30.625.**
 JANKÓ, Annamária: Magyarország katonai felmérései 1763 – 1950. (Vojenské zamerania v Maďarsku 1763 – 1950.) B. m. v. : Argumentum Kiadó, 2007. 196 s. + CD. **Sign. 30.451.**
 JUDÁK, Viliam – POLÁČIK, Štefan: Katalóg patrocínii na Slovensku. Bratislava : Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK, 2009. 476 s. **Sign. 30.509 – 30.511.**
 Literárna antológia krajín Vyšehradskej skupiny. Edit. Pál Békés. Budapest : KultúrPont Iroda, 2007. 514 s. **Sign. 30.379.**
 MIKULÁŠ, Marián – OLÁH, Jozef – MIKULÁŠOVÁ, Dana: Kreslenie stavebných konštrukcií. Bratislava : Vydav. Jaga Group, s. r. o., 2008. 214 s. **Sign. 30.637.**
 NOVÁK, Jozef: Pečate miest a obcí na Slovensku. Zväzok 1., A – M. Bratislava : Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 2008. 719 s. **Sign. 30.394, 30.609.**
 NOVÁK, Jozef: Pečate miest a obcí na Slovensku. Zväzok 2., N – Ž. Bratislava : Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 2008. 648 s. **Sign. 30.565, 30.610.**
 Pigment Compendium. A Dictionary and Optical Microscopy of Historical Pigments. Amsterdam : Elsevier, 2008. 958 s. **Sign. 30.644.**
 Profesori Slovenskej technickej univerzity 1937 – 2007. Bratislava : Vydav. STU, 2007. 274 s. **Sign. 30.533.**
 Slovenská technická univerzita v Bratislave : 70 rokov. Zost. Tatiana Sikorová. Bratislava : Vydav. STU, 2007. 181 s. **Sign. 30.532.**
 Sto rokov vinárskej školy v Modre 1884 – 1984. Modra : Stredná poľnohospodárska technická škola, 1985. 95 s. **Sign. 30.541.**
 STOCKMANN, Viliam: Kto je kto v ochrane prírody Slovenska. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2009. 238 s. **Sign. 30.456.**
 Vocabularium parvum scripturae latinae. Edícia: Latin Palaeography Network – Central and Eastern Europe. Edit. Juraj Šedivý, Hana Pátková. Bratislava; Praha : Vydav. Michal Vaško, Prešov, 2008. 111 s. **Sign. 30.319.**

PhDr. Karol Hodas (25. 8. 1949 – 7. 1. 2010)

Nie je to tak dávno, čo sme venovali miesto v rubrike Spomíname Petrovi Hyskovi (Informátor Archívu PÚ SR č. 41). Neuplynulo ani pol roka a lúčime sa s Karolom Hodasom, našim kolegom, ktorý zdieľal dlhé roky spoločné pracovné priestory v archíve „pamaťáku“ s Petrom Hyskom.

Karol Hodas sa narodil 25. augusta 1949 v Žiline, kde ukončil základnú a strednú všeobecno-vzdelávaciu školu. V roku 1973 bol promován na Filozofickej fakulte UK v Bratislave na odbore história – archívniectvo. V roku 1985 si doplnil svoju kvalifikáciu absolvovaním rigorózneho skúšky a bol mu priznaný titul doktora filozofie.

Po ukončení vysokej školy začal pracovať na Katedre dejín architektúry, kreslenia a modelovania stavebnej fakulty SVŠT, kde mal na starosti knižnicu, doku-

mentáciu a podieľal sa aj na výskumných úlohách katedry. V roku 1974 sa zamestnal v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody. V júli 1975 prešiel do Domu zahraničných stykov MŠ SSR a v apríli 1983 sa vrátil do Štátneho ústavu pamiatkovej starostlivosti, kde bol poverený vedením dokumentačného oddelenia. Od roku 1985 pracoval v tomto oddelení ako samostatný odborný pracovník – archívár. Z pamiatkového ústavu odišiel v roku 1993. Posledné roky pred odchodom do invalidného, neskôr starobného dôchodku strávil v archíve Devín banky.

Väčšinu svojho profesijného života venoval pamiatkarskej práci. Spolupracoval na budovaní automatizovaného informačného systému pamiatkovej starostlivosti v časti dokumentografický informačný systém, ďalej pri tvorbe mikrografických médií z archívnych fondov. Nesmiernu zásluhu má na spracovaní skartačných a spisových poriadkov ako aj iných metodických materiálov. Najväčšiu zásluhu mu možno pripísať pri tvorbe inventára spisového fondu Pamiatkové orgány na Slovensku v rokoch 1919 – 1951. Spolu s Petrom Hyskom sa zaslúžili o sprístupnenie archívnych dokumentov z tohto obdobia.

Podieľal sa na projekte Významné osobnosti a udalosti v minulosti obchádzané, spracovával archívne výskumy pre identifikáciu objektov navrhnutých na vyhlásenie za kultúrnu pamiatku histórie. Mnoho publikoval v odborných časopisoch na tému historických osobností.

Karol, odišiel si nečakane, potichu.

*Viera Plávková
Archív PÚ SR*

Spomíname

Informátor Archívu Pamiatkového úradu SR

Kaštiele Nitrianskeho kraja

Pri príležitosti 18. ročníka celoeurópskeho podujatia Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2009 usporiadali Mesto Nitra, Rímskokatolícka cirkev – Nitrianske biskupstvo a Krajský pamiatkový úrad v Nitre v priebehu jedného mesiaca viacero zaujímavých podujatí.

Mesiac plný kultúrnych podujatí organizátori zahájili dňa 5. septembra prehliadkou Nitrianskeho hradu pod názvom *Hrad otvára brány* a akciou *Deň otvorených dverí v Diecéznom múzeu*. Okrem niekoľkých ďalších podujatí boli niektoré, na ktorých sa Krajský pamiatkový úrad v Nitre zúčastnil ako spracovateľ sprievodných odborných materiálov: *Hrad Hrušov ožíva* (27. septembra) – slávnosti na Hrade Hrušov pri príležitosti otvorenia Turis-

Septembrové dni boli slávnostne otvorené výstavou *Kaštiele Nitrianskeho kraja* v Synagóge – kultúrno-spoločenskom zariadení Mesta Nitry, ktorá bola výsledkom zámeru Krajského pamiatkového úradu v Nitre predstaviť širokej verejnosti kaštiele evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, nachádzajúce sa na území Nitrianskeho kraja, oboznámiť laickú i odbornú verejnosť s hodnotami prezentovanými kaštieľmi na tomto území a podať im

Dni otvorených dverí v kaštieľoch – Horné Obdokovce

tickej cesty po stredovekých hradoch Euroregiónu Váh – Dunaj – Ipeľ, *Pamiatky Nitrianskeho kraja* – prehliadky archeologických a architektonických pamiatok Nitry a blízkeho okolia ako bol kaštieľ v Dolnej Malante (10. septembra), náučný chodník Hradisko Zobor (12. septembra), kaštieľ v Močenku (17. septembra), kaštieľ v Mojmírovciach (22. septembra), Kostol sv. Michala v Drážovciach a náučný chodník Hradisko Zobor (24. septembra), kaštieľ v Horných Obdokovciach (29. septembra) a lokalita Vľšok a jeho pamiatky (1. októbra).

Reťazec podujatí bol ukončený odborným seminárom konaným pod názvom *Kostol Narodenia Panny Márie v Horných Krškanoch* venovaný výsledkom pamiatkových výskumov a obnovy sakrálnej pamiatky (7. októbra v aule Kňažského seminára sv. Gorazda v Nitre).

o nich stručné informácie. Súbežne s výstavou boli verejnosti sprístupnené vybrané kaštiele.

Realizácii výstavy predchádzali spoločné úvahy o tom, ako vhodným spôsobom prezentovať širokej verejnosti pamiatkový fond a zároveň upozorniť na problémy, otázky i zložité procesy vedúce k tomu, čo každý očakáva – vidieť kultúrne dedičstvo v neporušenom stave. Kaštiele sme si vybrali z toho dôvodu, že ide o najznámejší typ stavebných pamiatok so širokým zastúpením v Nitrianskom kraji. I keď ich pôvodné poslanie už dávno zaniklo, stále vzbudzujú záujem nielen vďaka svojej v krajine dominujúcej polohe, ale aj tým, že sa stali súčasťou kultúrneho povedomia obyvateľov, rodákov, či návštevníkov príslušného kraja.

V záujme čo najprehľadnejšieho, zrozumiteľného a výstižného spôsobu pre-

zentácie kaštieľov sme ich roztriedili podľa slohových období, od renesancie po 20. storočie. Informácie o histórii jednotlivých kaštieľov sme spracovali z pohľadu pôvodného využitia, vlastníckych vzťahov, stavebného vývoja a rovnako sme sa dotkli aj problematiky dnešného využitia a stavu. Zároveň bolo našim zámerom upovedomiť návštevníkov o tom, koľko úsilia si vyžaduje docieľiť požadovaný stavebno-technický stav a aké zložité je zvoliť tomuto typu pamiatok vhodnú funkciu, podliehajúcu súčasným moderným požiadavkám, a pritom zachovať aj ich pamiatkové hodnoty. Väčšina kaštieľov prešla zložitým stavebným vývojom, a preto ich za-
triedenie podľa pre-

vládajúceho slohového obdobia nebolo také jednoduché. Nakoniec sme podľa typu a architektonického výrazu kaštieľov na našom území vo vzťahu k ich početnosti vytvorili päť skupín panelov, na ktorých sme prezentovali kaštiele v slohu renesancia, barok, barok-klasicizmus, klasicizmus-empír, historizujúce slohy-secesia.

Ďalšou prioritou výstavy bolo roztriediť kaštiele do skupiny: užívané a neužívané. Do skupiny neužívaných kaštieľov sme zaradili všetky kaštiele, ktoré sú dlhšiu dobu bez využitia, bez ohľadu na to, či sú v dobrom alebo havarijnom stave, ale aj tie, ktoré sú v súčasnosti v štádiu obnovy. Týmto rozdelením sme chceli poukázať na problematiku stavu zachovania, využívania a udržiavania pamiatok, s ktorou sa denno-denne stretávame v našej pamiatkarskej praxi, a ktorú si uvedomuje i sama verejnosť. Úmyslom bolo touto cestou podať návštevníkovi obraz aj o hodnotách kaštieľov. Porovnaním kaštieľov užívaných a udržiavaných požadovaným spôsobom v protiklade s kaštieľmi nachádzajúcimi sa v narušenom stave upozorniť na fakt, aké významné a nenávratné hodnoty odchádzajú nečinnosťou a ľahkovážnym prístupom vlastníkov. Poukázať na to, že správnym prístupom (údržbou, využitím) sa zvýši nielen hodnota majetku vlastní-

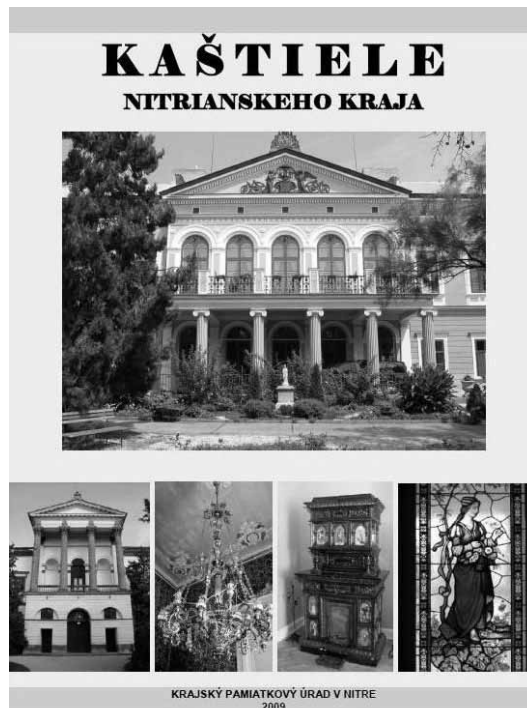
kov, ale zároveň i nášho kultúrneho dedičstva. Ale i na to, ako ľahko a hlavne rýchlo sa môže kaštieľ bez využitia zmeniť na ruinu. Zámerom bolo upozorniť na hodnoty kaštieľov nachádzajúcich sa v hava-

nosti, ktorú je nevyhnutné vykonať pred realizáciou obnovy v rámci jej prípravy a ktorá umožňuje odhaliť skryté situácie, a tým spoznať či doplniť históriu pamiatok, a tak skvalitniť ich obnovu.

Napokon sa nám podarilo zrealizovať výstavu, ktorá má určitý náučný charakter a môžeme konštatovať, že splnila svoj účel. Výsledkom bol prekvapujúci kladný ohlas návštevníkov výstavy. Nielenže oslovila širokú verejnosť, dokonca o ňu prejavili záujem i niektoré múzeá okresných miest Nitrianskeho kraja. Reťazec putovania výstavy bol zahájený 21. januára 2010 vernisážou v Tribečskom múzeu v Topolčanoch. Odtiaľ bude ďalej putovať do Te-

Výstava Kaštiele Nitrianskeho kraja v synagóge v Nitre

Leviciach a do Mestského múzea v Zlatých Moravciach. Takto sa poslanie výstavy – prezentovať pamiatkový fond a upovedomiť o zdĺhavom a náročnom procese obnovy – dostane k ešte širšej verejnosti ako sme očakávali.

Zaujímavé je, že takýmto spôsobom sme sa aj my dopracovali k zaujímavým, ucelenejším poznatkom o našom pamiatkovom fonde. Z celkového počtu 63 sme kaštiele, nachádzajúce sa na území Nitrianskeho kraja a zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, rozdelili medzi slohové obdobia nasledovne: renesancia 15, barok 15, barok – klasicizmus 6, klasicizmus – empír 16, historizujúce slohy vrátane secesie 11. Zároveň sme získali informáciu, že z tohto počtu kaštieľov máme 39 užívaných a z tých zostávajúcich 24 je väčšia časť udržiavaná vo vcelku vyhovujúcom stave alebo prebiehajú prípravné práce na ich obnove, resp. samotná obnova sa už realizuje.

Vďaka finančnej podpore zo strany Mesta Nitry ale aj Nitrianskeho samosprávneho kraja sme začiatkom tohto roka vydali ku výstave aj katalóg – knihu s rovnomeným názvom *Kaštiele Nitrianskeho kraja*.

Eva Gažiová
KPÚ Nitra

Konferencia Obnova památok 2010 – Současná tvorba v historickém prostředí

V dňoch 23. – 24. marca 2010 sa na Masarykovej koleji v Prahe konal 10. ročník konferencie Obnova památok, ktorú organizuje STUDIO AXIS, spol. s r. o. – Centrum vzdelávania v stavebníctve v spolupráci s Národným pamiatkovým ústavom, Českým národným komitétom ICOMOS a Fakultou architektúry ČVUT v Prahe. Tento ročník bol venovaný problematike súčasnej architektonickej tvorby v historických častiach miest očami pamiatkarov, architektov i historikov umenia. Prednášky boli určené všetkým, ktorí sa v praxi stretávajú so začleňovaním modernej architektúry do historických urbanistických štruktúr, teda pre architektov, technikov, historikov, pamiatkarov, stavebné firmy atď. Doplnené boli o konkrétne príklady vydatých realizovaných stavieb a projektov. Konferencia bola spojená s výstavou, predajom publikácií a exkurziou.

Konferenciu otvoril príhovorom Peter Dolejš zo Studia Axis a úvodným slovom Naďa Goryczková, generálna riaditeľka NPÚ. Prvá časť príspevkov sa venovala problému komunikácie a spolupráce architektov a pamiatkarov pri tvorbe novej architektúry na území historických miest. V prvom príspevku *Cena Klubu za starou Prahu za novostavbu v historickom prostredí* Rostislav Švácha z Ústavu dejín umenia AV ČR navrhol kritériá kvality architektúry v historickom prostredí v zmysle, že architektúra v historickom prostredí musí byť nadpriemerná a má byť pre svoje prostredie obohatením, pričom ale ochrana pamiatok zabraňuje vzniku kvalitnej architektúry, čím podnietil dialóg medzi pamiatkarmi a architektmi, ktorý na-

značil ďalšie smerovanie tém na konferencii. Súčasná architektúra rozhodne patrí do historického prostredia, ale nesmie znamenať zámerné popretie miesta a jeho charakteru. Cenu Klubu za starou Prahu získala v roku 2009 Technická knižnica v Prahe-Dejvičoch.

Matúš Dulla v príspevku *Priepasť medzi kreativitou a konzervativizmom* nadviazal otázkami vzťahov medzi pamiatkarmi ako ochrancami starých hodnôt a architektmi ako sebavedomými budovateľmi a priepasťou, ktorá medzi nimi vzniká. Ďalší príspevok od Petra Kroupu *Utopie nebo realita* poukázal na problém premenlivosti prostredia, ktorá je nezvratnou realitou najmä tam, kde je ekonomický rozvoj a otázku kópie/repliky pamiatky, ktoré sa budovali napríklad po 2. svetovej vojne v zbombardovaných mestách ako Varšava a Drážďany.

Príspevkom od Věry Kučovej *Soudobá tvorba v prostredí památkově chráněných území jako mezinárodně aktuální téma* začínal druhý blok príspevkov, v ktorom autorka komentovala aktuálne skúsenosti z

pohľadu pracovníka pamiatkovej starostlivosti v problematike prestavby miest ako pamiatkových rezervácií, zón a UNESCO v Českej republike a vo svete. Zdôraznila tiež princípy, ktoré by mali viesť k spolupráci architektov a pamiatkarov, ktorí by sa mali usilovať o harmonický obraz historickej urbánnej krajiny. Jiří Kotalík v príspevku *Novostavby v historickém já-*

pamiatkovo hodnotných miest a na úlohu, ktorú má vzťah medzi ochranou a novou výstavbou. Diskusia k týmto otázkam prebieha viac ako šesť rokov na pôde Medzinárodnej rady pamiatok a sídel ICOMOS. Mestá mali v minulosti stabilné a prísne stavebné regule, dnes však rozhodujú investori a developeri. Preto hľadanie ideálnej súhry historického a nového nie je

Národní technická knižnica na Flemingovom námestí v Prahe-Dejvičoch

dru Prahy – možné přístupy a letmá bilance posledních let načrtnol históriu novej výstavby v Prahe od 19. storočia, neskôr nerealizovaný funkcionalistický projekt Malej Strany od Jozefa Gočára až po rok 1989, keď sa uvoľňuje cesta veľkým zámerom v centre Prahy. V novej architektúre je na prvom mieste komerčný zisk, architektúra sa stáva pomníkom neurčitých stratených šanci, pretože zo zlého zadania je nemožné vytvoriť dobrú architektúru. V ďalšom príspevku od Ladislava Lábusa *Stavby v historickém prostředí* sme si pripomenuli vývoj postojov a radikálne zmeny hodnôt architektov i pamiatkarov za posledných 40 rokov. Problém vrstvenia nového do starého ilustroval príkladmi vlastných projektov, zväčša ale v podobe prístavieb, dostavieb a nadstavieb historických objektov.

V nasledujúcom bloku príspevkov pokračoval Josef Štulc s témou *Ochrana historických měst na rozcestí, K mezinárodní diskusi o historické městské krajině a nové toleranci vůči změnám*. Obsah príspevku sa vzťahoval na otázky ochrany a rozvoja

v rukách tvorcov, architektov či pamiatkarov. Martin Strakoš v príspevku *Ostravská historická centra: jejich vývoj a nová architektura* priblížil pamiatkové zóny Vítkovice, Poruba, Moravská Ostrava a Přívoz v súvislosti s hlavnou myšlienkou konferencie – ideálny spôsob súhry starého a nového. Architekti Karel Doležel a Roman Čerbák prezentovali vyda-

rené a menej vydaté realizácie nových architektúr v pamiatkovej rezervácii Brno a jeho okolia v prezentácii *Současné projekty a realizace v městské památkové rezervaci Brno*.

V poslednej časti konferencie sa predstavil František Chupík s príspevkom *Tři plánované novostavby na území městské památkové rezervace Olomouc*. Išlo o rekonštrukciu OD PRIOR, výstavbu novej budovy pre účely Stredoeurópskeho fóra Olomouc a rekonštrukciu objektu a zástavba prieluky na Mahlerovej ulici. Nasledoval Petr Hájek, ktorý predstavil tvorbu architektonickej kancelárie HŠH Architekti pri úpravách historických námestí v Olomouci i obnovách historických objektov napríklad – rodinný dom v Říčanech. Konferenciu ukončil príspevok Martina Kusého *Tvorba architektov BKPS v historických územích*. Vstupovaním do historického priestoru architekt vytvára novú tradíciu, ktorá nadväzuje na pôvodnú, a tak spolu vytvárajú kultúrnu identitu, charakter a atmosféru miesta. Preto by nové malo disponovať takými vlastnosťami

mi, takou kvalitou, ktoré vstúpia do zmysluplného vzťahu s jestvujúcim. Autor vybral štyri zadania vo vzťahu k téme konferencie: Národná banka Slovenska, Hotel Falkensteiner, Slovenská národná galéria, prestavba bloku na Bezručovej ulici v Bratislave.

Počas nasledujúceho dňa bolo možné absolvovať exkurzie s názvom Novostavby v historickom centre Prahy, Národná technická knihovna, Classic 7 Business Park v Prahe 7 a Nová oranžéria v Kráľovskej záhrade na Hradčanoch.

Sprievodné výstavy prezentovali časopisy Staviteľ, Moderní obec, Stavebníctví, Projekt, Střechy, Fasády a Izolace. Vydavateľstvo Grada Publishing, a. s. a NPÚ – ústredné pracovisko ponúkli odborné publikácie, ktoré bolo možné zakúpiť za výhodné ceny, vďaka čomu pribudlo do fondu knižnice Pamiatkového úradu niekoľko nových kníh, napríklad Mariánské, trojiční a ďalší svätecké sloupy a pilíře v okrese Svitavy; Mariánské, trojiční a ďalší svätecké sloupy a pilíře v okrese Náchod; Barevnost fasád; Na základech konzervatívni te-

orie české památkové péče; Projektování obnovy stavebních památek; Organokremičitany v české památkové praxi; Péče o památkově významné venkovní komunikace a Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky.

Dagmara Baroková

Silvia Ondrejkočiová

Eduard Zvarik

Odbor pamiatkových území a

Odbor národných kultúrnych pamiatok

Dějiny staveb 2010

V dňoch 26. – 28. marca 2010 sa v Nečtinách pri Plzni uskutočnil už 12. ročník medzinárodnej konferencie Dějiny staveb. Klub Augusta Sedláčka a Sdružení pro stavebně historický průzkum opäť pripravili zaujímavú exkurziu a bohatý program, v ktorom boli prednáškami alebo posterami zastúpené všetky druhy architektonických pamiatok.

Konferenciu otvoril predseda Klubu Augusta Sedláčka Jan Anderle a predsedníčka konferencie Eva Vyletová, ktorá vyzdvihla význam interdisciplinárnych výskumov pre ochranu pamiatok.

Sekcii hradov tradične predsedal Tomáš Durdík. Problematiku tvorby 3D rekonštrukcií hradných areálov na príklade modelu hradu v Českom Krumlove osvetlila Zlata Gersdorfová. Poslucháči mali možnosť ako prví vidieť prezentáciu 3D modelu krumlovského hradu, pričom sa autori inšpirovali obrazom z rokov 1549 – 1560. Hrad je na ňom zachytený detailne, preto aj rekonštrukcia prezentuje stav z polovice 16. storočia. O aktuálnom zdokumentovaní kaplnky a severnej fasády paláca na hrade Švihov referoval Tomáš Karel. Radim Vrla sa podelil o nové poznatky z výskumu hradu Nové Světlo. Zistil, že erbové dosky s nápismi, ktoré mali podľa starších predpokladov pochádzať až z 19. storočia, sú renesančné a dielom jedného autora. Predmetom jeho druhého referátu bola zrúcanina hradu Komňa v okrese Uherské Hradište, ktorý bol vybudovaný kráľovskou dynastiou na obranu pohraničia. Milan Procházka priblížil výsledky archívneho a archeologického výskumu opevnených feudálnych sídiel v 4 vybraných lokalitách v Buštěhradsku (Kralovice, Vrapice, Tasov, Koleč), pričom sa postupne plánuje podrobne spracovať celé Kladensko. Prednášateľ rozlišoval 2 typy sídiel: samostatné feudálne sídla a sídla pri vlastníckych kostoloch, napr. vo Vrapiciach bol hrádok pri Rotunde sv. Mikuláša. Na základe porovnania terénu, ako aj máp 1. – 3. vojenského mapovania a stabilného katastra z 19. storočia oboznámil Tomáš Karel a Vilém Knoll s výsledkami identifikácie drobných opevnených panských sídiel na Chebsku a Karlovarsku. Prednášatelia skonštatovali,

že zachované objekty majú neznáme stavebné dejiny, a naopak, v prípadoch zachovaných archívnych prameňov a jasnej histórie je panské sídlo zaniknuté. O zriedkavo sa vyskytujúcom type strieľní v hrádkoch v Starých Kestřanoch auditorium oboznámil Jiří Varhaník. Milan Novobilský sa pokúsil o rekonštrukciu stavebného vývoja stredovekého opevneného hrádku v Bezděkově pri Lnáři. Objekt bol po roku 1670 prestavaný na zámok a na začiatku 19. storočia úplne zanikol. Najnovšie poznatky zo stavebných dejín tzv. Horného zámku vo Fulneku predniesla Andrea Čeplá, o sídle moravských Šternberkov v Holešove Jan Štětina a o zámku v Jeřicích v okrese Jičín Jiří Slavík. Architektonický vývoj Starého zámku v Chocenciacich analyzovali a hodnotné prvky zinventarizovali Alena Aubrechtová, Jana Domanická a David Tůma. Na základe dendrochronológie bola výstavba zámku datovaná rokmi 1788 – 1789. V súčasnosti sa nachádza v havarijnom stave. Vtipnou formou referátu zaujal Zdeněk Procházka. Ako detektívku so záverečným odhalením predviedol skutočnosti o funkcii veže kruhového pôdorysu v Holišove. Jej stavebníkom bol Andreas Cígler. Pôvodne bola postavená v roku 1897 ako komín sklárne a v roku 1943 prebudovaná nacistickými nemeckými oddielmi na obrannú vežu so strieľňou. Pravdepodobne je to najmladšia známa stavba bergfritového typu v strednej Európe. František Kašička vystúpil s príspevkom o začiatkoch tzv. Dlhej chodby třebonského zámku. Táto jednoposchodová budova dlhá 110 m medzi dvoma bránami zo začiatku 17. storočia v súčasnosti slúži aj ako archív.

Sekcii ľudová architektúra predsedal Daniel Šnejd. Sám prítomným predstavil prekvapivé výsledky dendrochronologického výskumu stredovekej usadlosti v

Mirkoviaciach. Zistilo sa, že stavba bola postavená už v rokoch 1420 – 1430 a stala sa tak najstaršou stojacou gotickou ľudovou architektúrou v Čechách. Prvá zmienka o objekte pochádza z roku 1485. Do roku 1797 ho vlastnili Řehutovci, potom s nimi spríbuznení Gallistovci až do roku 1942. Rozborom povrchovej úpravy stropu izby ľudového domu č. 14 v Sedleči pri Vysokom Mýte sa zaoberala Zuzana Vařeková. Svedectvo o nevyhnutnosti archívneho výskumu, resp. objavovanie dávno objaveného predviedla v praxi Jana Svobodová. Počas pamiatkového výskumu bránu sedliackej usadlosti č. 28 v obci Velenka bola objavená baroková a klasicistická fáza výstavby, ktorá v stredných Čechách nemá obdobu. Po výskume bola nájdená dokumentácia z obnovy z roku 1982, keď výskumníci došli k rovnakému záveru, ale v 90. rokoch bola brána opäť pokrytá náterom. O projekty sedliackych domov z Lišova v južných Čechách z 20. rokov 19. storočia sa s účastníkmi podelil Jiří Škabrada. Oba sú uchovávané v Mestskom archíve v Českých Budějoviciach. Ich autorom bol Vojtěch Pazderník a školený projektant Karl Follpracht. Vodné mlyny v osade Koda v Českom Krase zaujali Václava Fantu. Prvá zmienka o staršom mlyne pochádza z roku 1614 a druhý bol založený v roku 1718. Mladší objekt fungoval do 20. rokov 20. storočia, keď vyhorel. Z druhého je v súčasnosti už len ruina.

Posledná sekcia prednášok z prvého dňa konferencie patrila mestám. Predsedal jej Marek Peška, ktorý referoval o tehlách v stredovekom Brne a datovaní ich výskytu podľa cirkevných stavieb, pri ktorých je jasná doba výstavby. Prvá známa tehelná v Brne je písomne doložená z daňových kníh z polovice 14. storočia, ďalšie boli archeologicky skúmané. Najstaršie tehly boli zistené v kaplnke sv. Kunhuty zahr-

dovického kláštora spred roka 1209. Veža Kaplanka v stredovekých hradbách mesta Nymburk vybudovaných za vlády Otakara II. Přemysla a jeho syna Václava II. tvorila ústrednú tému príspevku Jana Peštu. Na tehlovej veži s 3 poschodiami zdokumentoval 3 stredoveké stavebné fázy, prestavbu po tridsaťročnej vojne okolo roku 1653 a minimálne regotizačné úpravy. Prehľad o slohových analýzach dvoch stredovekých domov na Masarykovom námestí v Jihlave podal David Merta. V suteréne domu č. 10 v Lokti prístupnom pôvodne priamo z námestia bol v roku 2009 objavený „bazén“ rozmerov 1,05 x 2,13 m s upraveným dnom a doplnený kameňom na sedenie, do ktorého vtekali 3 pramene. Lubomír Zeman predpokladá, že by mohlo ísť o stredoveké mestské kúpele doložené aj písomne.

Sakrálna architektúra dominovala prvej sekcii druhého dňa konferencie, ktorú viedol Jiří Slavík. Opäť sa vyskytla prednáška venovaná nález „bazéna“ s hĺbkou 1,26 m a rozmermi 4,23 x 3,16 m v jezuitskom kláštore v Kutnej Hore, ktorý bol postavený v rokoch 1667 – 1678. Uvažuje sa o jeho využití na kúpeľ, nakoľko vo vedľajšej miestnosti sa nálezom

potvrdila prítomnosť lekárne, mohol teda súvisieť s liečbou. Záchraný archeologický výskum zaniknutého benediktínskeho kláštora v Podlažiciach priniesol prekvapivé výsledky. Jan Musil doložil existenciu románskeho kostola orientovaného odlišne od gotického, na mies-

te ktorého dnes stojí barokový. Najstaršia zmienka o kláštore, z ktorého zo štyroch strán ambitu vystupovali do rajskej záhrady polkruhové kaplnky, je z roku 1159. Jan Beránek poukázal na nové údaje o sázavskej prelature. Až v roku 1663 získal kláštor objekty, o ktoré prišiel v období husitských vojen. Dendrochronologicky bolo potvrdené, že v nasledujúcich rokoch (1664 – 1665) sa začalo s barokovou prestavbou sídla opáta. Pred rokom 1280 bol v Panenskom Týnci založený klariský kláštor, ktorý slohovo analyzoval Michal Patrný. Jan Anderle predstavil jednotlivé etapy gotického Kostola Narodenia Panny Márie v Starom Plzenci s románskym jadrom a neskorogotickými nástennými maľbami. Nález iluzívneho rytého kruž-

bového gotického okna na východnej stene svätyně Kostola sv. Anny v Starých Bukách sa pokúsil geometricky interpretovať Jiří Slavík.

Jan Anderle viedol rokovanie záverečnej sekcie nazwanej „Rôzne“. Nad funkciou, dispozíciou a konštrukciou situovania portálov sa zamýšľal Michal Rykl. Dôležitá bola orientácia, či ozdobná časť – líce vívalo prichádzajúcich alebo naopak, bolo reprezentatívne vyhotovené pre zdržujúcich sa v miestnosti. Nové poznatky k správe schwarzenberského veľkostatku vo Vinařickom údolí s hospodárskym dvorom v Brodci zhromaždil Miroslav Černý. Vý-

Foto: H. Žažová

Pôvodne stredoveký hrádok prebudovaný na romantický zámok v Okrouhlé

Kostol sv. Mikuláša v Chebe

sledky archeologického výskumu na mieste bývalého vodného mlyna v obci Homole u Panny, ktorý bol postavený v roku 1715 na základoch staršieho mlyna, hodnotila Lucia Galusová. Prehľad o vznikajúcom depozitári stavebných prvkov v Múzeu hlavného mesta Prahy poskytla Jana Bělová. Prijemným osviežením bola prednáška slovenských výskumníkov Lubora Suchého a Karola Ďuriana o krovoch nad historickými objektmi na Kysuciach a Orave. Milena Haussová poukázala na symboliku vetiev a povrazov ako architektonických prvkov a zaradila ich do ideového kontextu stredoveku, jeho dualistického videnia sveta. Kristýna Kysilková na ňu nadviazala príkladmi z Kostola sv. Kríža v portugalskej Coimbre. Avšak príliš široka

sa „ponorila“ do témy, ktorú začala stredovekými dejinami Portugalska a k jadru sa v podstate nedostala. Milan Novobilský zaujal vizualizáciou funkcionalistického bytu plzenského továrnikara Oskara Semlera. Typológiu murovaných Božích múk na území Juhočeského kraja predstavil Pavel Hájek. Z viac ako 700 zachovaných Božích múk sa najstaršia z roku 1465 nachádza v obci Jinín. Eva Volfová pripomenula hodnoty historických svietidiel, ktoré obyčajne pri rekonštrukciách elektrických rozvodov padajú za obeť. Podrobne predstavila barokový sklenený luster z kostola vo Veclove, ktorý sa dodnes zachoval

aj vďaka tomu, že dosiaľ kostol nemá elektrický prípojku. Výsledky využitia fotografickej metódy pri dokumentácii hradných zručností osvetlil Pavel Hlavenka.

Mnohé z prednášok vznikli ako dielo dvoch alebo viacerých autorov. V tomto príspevku sme uviedli len mená prednášajúcich. Zaujímavosťou nájdou

prednášky spracované do štúdií v budúročnom zborníku Dějiny staveb.

Prvý deň ukončila panelová diskusia a druhý deň workshop v Toužimi o záchrane zámku v tomto mestečku. Tretí deň sa uskutočnila exkurzia do štyroch lokalít. Prvou zastávkou bol vodný mlyn v areáli zámku v Kynžvarte, ktorý bol prestavaný na podnet kancelára Klemensa Metternicha v rokoch 1821 – 1839 viedenským architektom Pietrom Nobile v štýle vienského klasicizmu. Veľmi zaujímavý bol objekt v Okrouhlé. Pôvodne stredoveké panské sídlo bolo v roku 1888 prebudované na romantickú vilu. V súčasnosti je v dezolátnom stave, preto oku veľmi lahodil obnovený kostol v Pomezí nad Ohří s románskym interiérom a reštaurovanými gotickými maľbami. Posledné kroky účastníkov konferencie viedli do Chebu. Po detailnej prehliadke stredovekého Kostola sv. Mikuláša s nádhernými románskymi prvkami (portál, krstiteľnica, veža) nasledovala návšteva františkánskeho kláštora a hradu s románskou kaplnkou.

Henrieta Žažová
Archív PÚ SR Bratislava

Stredoveké kláštory na Slovensku

V rámci podujatí organizovaných pri príležitosti Roka kresťanskej kultúry sa v Spišskej Novej Vsi uskutočnil pod záštitou primátora mesta dňa 17. apríla 2010 seminár Stredoveké kláštory na Slovensku. Usporiadateľmi podujatia boli Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, Spišský dejepisný spolok a Mesto Spišská Nová Ves.

Podujatie zo zdravotných dôvodov neotvoril primátor Ján Volný, ale jeho zástupca Miroslav Semeš. Na úvod sa hosťom prihovorila aj riaditeľka Múzea Spiša Zuzana Krempaská a predseda Spišského dejepisného spolku Ivan Chalupický. O výstave Dialógy, ktorá predstavuje architektúru a blízke okolie kláštorného komplexu v Pieninách – Červeného Kláštora a bývalého cisterciáckeho opátstva Escaladiu pod Pyrenejmi vo Francúzsku, informoval kurátor výstavy Miroslav Števík a riaditeľ Galérie umelcov Spiša Jozef Joppa, v ktorej bola inštalovaná fotografická časť výstavy.

O projekte výstavy Stredoveké kláštory a ich osudy na Slovensku, ktorého realizátorom je Pamiatkový úrad SR, podrobne informoval auditórium jeden z autorov scenára výstavy – Juraj Gembický. Predstavil výsledky dvojročnej terénnej práce realizačného tímu a katalóg. Stredovekým dejinám jednej z francúzskych reholí etablovaných aj v Uhorsku – premonštrátov sa venovala Henrieta Žažová. Kartuziánsky žaltár – graduál z prelomu 15. a 16. storočia, ktorý sa používal v bývalom kláštore kartuziánov na Kláštorisku neďaleko obce Letanovce a momentálne je v úschove Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine, podrobili dôkladnej analýze z kodikologického a muzikologického hľadiska košické bádatelky Andrea Meščanová s Miroslavou Šoltýsovou. Tento pergamenový kó-

dex s kvadratickou notáciou má v iniciálach nakreslené mužské hlavy. Uvažuje sa o portrétoch kartuziánov a možnom autorstve pátra Jodoka, ktorý pôsobil v kláštore na sklonku stredoveku. Historik Ľubovnianskeho múzea Miroslav Števík stručne

Románsky portál bývalého premonštrátskeho kostola v Šahách po reštaurovaní v roku 2009

referoval o pôsobení reholí na Spiši počas stredoveku, pričom sa dotkol aj niektorých problematických úsekov dejín. Napr. archeologicky skúmané objekty na Pažici západne od Spišskej Kapituly spomínané jedine v listine z roku 1274 ako *monaste-*

rium beati Martini interpretuje ako hospodárske objekty integrálne tvoriace súčasť kapituly sv. Martina na rozdiel od starších bádateľov, ktorí na Pažici predpokladali existenciu benediktínskeho Kláštora sv. Martina. Posledný príspevok Ivana Chalupického bol tiež venovaný Spišu. Podal v nej prehľadnú správu o pôsobení mužských reholí a kongregácií.

Po krátkej diskusii mali účastníci možnosť navštíviť múzeum a galériu a absolvovať prehliadku medzinárodnej výstavy „Dialógy – Dialogues“. Od opátstva Escaladiu v Bigorre vo Francúzsku po Červený Kláštor na Spiši. Výstava je výsledkom spoločného slovensko-francúzskeho projektu, ktorého cieľom bolo preskúmať dejiny Horných Pyrenejí a Spiša a zachytiť spoločné prvky, ktoré viedli k založeniu kláštorov a zoznámiť sa s historickou realitou kláštorného života reholí, ktoré tu pôsobili. Zároveň bol vytvorený súbor jedinečných fotografií v Escaladiu francúzskym fotografom Pascalom Le Doaré a v Červenom Kláštore poľským fotografom Adamom Bujakom. Časť s trojrozmernými predmetmi bola pripravená Ľubovnianskym múzeom a približuje pôsobenie cisterciátov, kartuziánov a kamaldulov na Spiši. Výstava bola slávnostne otvorená v novembri 2008 v Múzeu opátstva Escaladiu vo Francúzsku.

Henrieta Žažová
Archív PÚ SR Bratislava

Cena Alžbety Güntherovej-Mayerovej 2010

Cena Alžbety Güntherovej-Mayerovej (pôvodne Cena Pamiatkového úradu SR za celoživotné dielo a mimoriadny prínos v oblasti ochrany pamiatkového fondu Slovenskej republiky) je symbolickým uznaním dlhoročného úsilia jednotlivcov pôsobiacich v oblasti ochrany pamiatkového fondu, ktorí sa mimoriadnym spôsobom zaslúžili o ochranu kultúrnych pamiatok, pamiatkovo chráneného územia a krajiny a posilňovanie spoločenského povedomia o ich nenahraditeľných hodnotách. Udeľuje sa každoročne koncom apríla pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatok a historických sídiel. Po prvýkrát bola udelená v roku 2008, jej laureátkami sa stali Mgr. Eva Križanová a doc. PhDr. Alžbeta Güntherová-Mayerová in memoriam, po ktorej bola cena aj symbolicky pomenovaná.

František Markuš ml. pri preberaní ceny

V roku 2009 udelila generálna riaditeľka Pamiatkového úradu SR Cenu Alžbety Güntherovej-Mayerovej prom. hist. Blanke Kovačovičovej-Puškárovej, CSc. in memoriam a akad. mal. Eve Ricottiovej. Laureátmi tretieho ročníka v roku

2010 sa stali Ing. arch. Stanislav Dúbravec, CSc., Mgr. Alojz Jursa a František Markuš in memoriam, ktorí stáli pri zrode dnešných krajských pamiatkových úradov v Banskej Bystrici, Bratislave a Prešove pred 50 rokmi.

Slávnostné udeľovanie Ceny Alžbety Güntherovej-Mayerovej sa aj v tomto roku uskutočnilo v Kostole sv. Antona Pustovníka v areáli národnej kultúrnej pamiatky – kartuziánskeho kláštora v Červenom Kláštore za účasti zástupcov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, riaditeľov slovenských kultúrnych inštitúcií, pracovníkov Pamiatkového úradu SR a krajských pamiatkových úradov, ale aj širšej odbornej a laickej verejnosti.

Mária Riháková
PÚ SR

Katedrála sv. Emeráma na Nitrianskom hrade sa dostáva do obnovenej podoby

Cieľom reštaurátorskej obnovy tejto monumentálnej a historicky významnej pamiatky je prinavrátenie podoby barokového interiéru vytvoreného prestavbou a úpravou biskupom Ladislavom Adamom Erdödom v rokoch 1706 – 1732. V etapách prebiehajúca reštaurátorská obnova, ktorej vždy predchádza dôsledný výskum, naráža na nálezy nielen umeleckohistorického charakteru, akým je jedinečné renesančné pastofórium, ale aj na dôkazy stavebných zmien hmoty kostola. V tomto roku očakávame celkové ukončenie obnovy hornej lode.

Ťažiskom reštaurátorských prác bolo odstraňovanie značnej vrstvy depozitu, preto môže byť prekvapujúca živá farebnosť štukolustrovej výzdoby striedajúca teplé ružovkasté odtiene so studenými modro-sivými. Jej honosnosť podčiarkuje zlátená ornamentálna výzdoba. Pre podporu a prinavrátenie autenticity barokovej výzdoby boli niektoré, výrazne poškodené časti povrchovej úpravy reštaurátormi rekonštruované.

Pozornosť vzbudia tiež obrazy na stenách. Tieto olejomaľby na plátne konečne môžu plnohodnotne porozprávať naratívny príbeh kristologického cyklu (Klaňanie Troch kráľov, Dvanásťročný Ježiš v chráme, Krst Krista v Jordáne, Premenenie Pána na hore Tábor), ktorý bol takisto skrytý pod vrstvou depozitu. Dojmom novosti pôsobí hlavný oltár Krista Spasiteľa. Jeho baroková pompéznosť spočívajúca v technike polierweissovej úpravy sôch bola v značnej miere rekonštruovaná.

Bohatá dekoratívna výzdoba stien vyrastá ku klenbe, kde prechádza do majstrovskej kompozície autorsky signovanej fresky Gottloba Antonia Galliarthiho vo svätyni a v presbytériu horného kostola, s námetmi Zvestovania Panne Márii a Reg-

Hlavný oltár

num Marianum vytvoril v roku 1750. Pozostáva z kupoly v prvom klenbovom poli lode a dvoch polí placky. Kupola sa stala miestom pre stvárnenie Apoteózy sv. Emeráma, patróna kostola, s autorským rozvrhom akademického maliara Jána Štefana Bopovskeho-Bojacka. Na klenbe druhého poľa sa nachádzajú dve scény zo života sv. Andreja-Svorada a Benedikta od

neznámeho maliara. Ikonografický program v závere lode ukončuje Kráľ Dávid, sv. Cecília a anjelský chór hudobníkov nad organovou emporou so signatúrou F. Mesner (pôvodne Mösner), s motívmi a figúrami prevzatými od Paula Trogera (podľa umelecko-historického vyhodnotenia J. Medveckého).

Prijímavým prekvapením bolo zistenie pôvodnej farebnej úpravy najstaršej časti organu na emporu, ktorá farebne ladí so štukolustrom na stenách lode a emporu. Organová empora s monochromatickou bielou úpravou figurálnych prvkov je pandantom pompéznej polierweissovej sochárskej úpravy hlavného oltára.

Dokončením reštaurátorských prác na bočných oltároch (sv. Barbory a Všetkých Svätých), kazateľnici a mobiliári vo svätyni je zavŕšená obnova hornej lode katedrály. Šikovnosť a profesionalita reštaurátorského tímu pod vedením doc. akad. mal. V. Plekanka, nám poskytuje možnosť potešiť sa pohľadom, ale aj novými poznatkami o tomto vzácnom mieste.

Renesančné pastofórium

Žofia Korošová
KPÚ Nitra

Príspevok k biografii trnavského sochára Rudolfa Fugerta

Meno a dielo sochára Rudolfa Fugerta evidujú základné prehľady o sochárstve Slovenska v 19. storočí, bližšie biografické údaje však doteraz chýbajú. Sochársky život býva zaraďovaný všeobecnejšie do 19. storočia (Encyklopédia Beliana, 4. zv., Bratislava 2005, s. 632 – M. Herucová), resp. jeho druhej polovice (Slovenský biografický slovník, II. zv., Martin 1987, s. 135). Presné životopisné údaje obsahuje Matrika zomrelých trnavskej rím.-kat. farnosti z rokov 1888 – 1895, uložená v Štátnom archíve v Bra-

tislave, pobočka Bratislava. **Matričný záznam (pag. 220, nr. 135)** dokladá, že Rudolf Fugert, pochádzajúci z Ostrihomu, zomrel v Trnave 24. apríla 1893 vo veku 64 rokov. Pochovaný bol na Novom cintoríne v Trnave.

Rudolf Fugert bol činný v Trnave, kde vykonával maliarske, sochárske (*obrazník*), reštaurátorské, pozlacovanie (*pozlatník*) a iné umeleckoremeselné práce pre cirkevného i profánneho objednávateľa a aj na „sklad“. Propagovala ich dobová slovenská katolícka tlač, ktorá takto

sprostredkovala objednávky aj zo vzdialených regiónov (napr. oltár v Habovke na Orave). Novogotický náhrobník Branislava Martina Tamaškoviča (1803 – 1872) a manželky Márie so sochou Krista Spasiteľa signoval R. Fugert ako *Bildhauer in Tyrnau*. Náhrobník sa zachoval v parku pri trnavskej kalvárii – v týchto miestach sa do 70. rokov 20. storočia nachádzal tzv. Starý cintorín.

Tomáš Kowalski
Oddelenie pamiatkových území PÚ SR

Archívy po roku 1989 – víťazstvá a prehry

XIV. archívne dni v Slovenskej republike

V dňoch 25. až 27. mája 2010 sa v kongresovej sále Univerzity J. Selyeho v Komárne uskutočnili XIV. archívne dni. Ako svoj zámer si dali zhodnotiť ciele, vývoj a stav na poli slovenského archívnictva za obdobie od Nežnej revolúcie po súčasnosť. A ako to celé prebiehalo a nakoniec dopadlo? Nič prevratné a nečakané.

V jednotlivých referátoch boli zopakované povinné formulky, ako nás nikto ako odborníkov a vedcov nerešpektuje, že sme len úradníci, na nič nie sú peniaze, naplánované veci sa určite zrealizujú v najbližších mesiacoch, navzájom sme odsúdili rozdelenie Odboru archívov a registratúr MV SR a zaspomínalo sa na lepšie časy. Zároveň sa objavil názor, a to i mimo prednáškových blokov, že najjednoduchšie bude nechať riešenia dlhotrvajúcich problémov na mladších, resp. nasledujúce generácie archívárov. Tým by sa hodnotenie uplynulých XIV. archívnych dní mohlo odbiť a ukončiť. Ale k ničomu by to nevedlo, a tak si priebeh stretnutia archívárov z celého Slovenska rozmeňme na drobné a pozrieme sa naň pekne po poriadku.

Po prezentácii účastníkov nasledovalo otvorenie samotného stretnutia. Bolo sprevádzané pozdravnými príhovorami predstaviteľov a zástupcov mesta Komárno, MV SR – Odboru archívov, Spoločnosti slovenských archívárov, archívárov zo Štátneho archívu v Nitre, pobočka Komárno, profesora Richarda Marsinu a zahraničných hostí z Českej republiky, Poľska, Slovinska, Rakúska a Maďarska. Jednotlivých rečníkov uvádzala predsedníčka Spoločnosti slovenských archívárov Zuzana Kollárová. Po príhovoroch nasledoval prvý prednáškový blok.

Tu by som sa však rád pristavil nad úvahou, či by úvodná ceremónia, ak je možné pre súčasnú podobu použiť tento termín, nemohla byť rozšírená o predstavenie a uvedenie nových členov SSA do spoločností. Viem, že o nových členov heslovito informujú Zápisnice zo zasadnutia výboru SSA, publikované na stránkach Fóra archívárov. Avšak predstavenie a fyzické uvedenie nových členov pred zhromaždením svojich kolegov, spolu s krátkou informáciou napr. témy bakalárskej, diplomovej, rigoróznejšej, či doktorandskej práce, alebo miesta pôsobenia, resp. špecializácie jednotlivých „novicov“, by pripelo k zníženiu medzigeneračnej anonymity a k homogénosti archivárskej obce. Mohli by sa tak vytvoriť nové kontakty

v príbuzných alebo totožných záujmových sférach, čo by iste nenaplnilo len rozhovory mimo prednáškových cyklov, ale mohlo by vytvoriť živnú pôdu aj pre tvorbu a zostavovanie tematických okruhov budúcich konferencií.

Prvý príspevok XIV. archívnych dní, ktorý niesol názov *Archívna legislatíva v posledných dvoch decéniách*, prednie-

dom referátu. Medaila je udeľovaná ako prejav uznania za celoživotné zásluhy o rozvoj archívnictva, a propagáciu archívneho dedičstva Slovenskej republiky. Na ostatok pán profesor porozprával o spolupráci VAR na poli normatívneho prepisu maďarských priezvisk šľachtických rodov, digitalizácie i archívneho výskumu a štúdiá v zahraničí. Boli sme informovaní, že Vedecká archívna rada bola naposledy zvolaná 6. novembra 2009 na popud Spoločnosti slovenských archívárov ako odozva na rozdelenie Odboru archívov a registratúr na dva samostatné odbory.

Ako tretí vystúpil v rámci programu riaditeľ Slovenského národného archívu Radoslav Ragač, ktorý predstúpil pred kolegov archívárov s témou *Akvizičná činnosť archívov v šate slobody*. Názov poeticky ladejný, no obsah a realita, ako nás upozornil aj sám pred-

nášajúci, bola omnoho triezvejšia. Riaditeľ SNA nám aj za pomoci zobrazovacej techniky sprostredkoval najnovšie ovocie akvizičnej činnosti SNA, najmä prírastky v podobe rodového archívu Jesenských z Jasena. Vo svojej stručnej prezentácii opísal problémy akvizičnej komisie s financovaním a taktiež snahu o vznik a činnosť akvizičných komisií vo všetkých štátnych archívoch. Ako sám poznamenal, snaha je korunovaná len približne 50 % úspechom. Mária Munková zo ŠA v Bratislave zaujala témou *Predarchívna starostlivosť vo svetle posledných dvoch desaťročí*. Materiál referátu bol efektívne štruktúrovaný, aby viac či menej zdatným v tejto často opomínanej problematike archívnictva priblížil genézu i základné pojmy predarchívnej starostlivosti. Zaslúžený priestor bol venovaný „otcovi“ predarchívnej starostlivosti Elemírovi Rákošovi. M. Munková sa posťažovala na postavenie predarchívárov, ktorí boli svojho času označovaní za lenivých archívárov, resp. archívárov bez ambície. Negatívne hodnotila absenciu moderného zákona s dostatočne účinným sankčným paragrafom, ktorý by reflektoval vývoj a stav súčasnej spoločnosti

Privítanie účastníkov Archívnych dní

Foto: L. Svěchota

sol riaditeľ Odboru archívov MV SR Jozef Hanus. I napriek tomu, že príspevok bol pre potreby prednášky skrátený, ako to prízvukoval i samotný pán riaditeľ, detailne predstavil normatívny vývoj na poli archívnej legislatívy, pričom sa nevyhol hodnoteniu i kritike prínosu jednotlivých zákonov pre život i prácu archívára a fungovanie siete slovenských archívov. Z katedry histórie FF TU do Komárna zavítal a svoj príspevok prítomným reprodukoval profesor R. Marsina. Pán profesor pripomenul a ozrejmil činnosť, ktorú viedla *Vedecká archívna rada po roku 1989 (VAR)*. Spomenul pôsobenie archívárov pri obrodnom procese v roku 1989, uviedol aktivity VAR po tomto roku, počty členov, periodicitu zasadnutí a jej snahu pri archívnej rozluke s ČR. Neobišiel ani boľavé miesto slovenského archívnictva, ktorým je bezpochyby absencia, resp. obštrukcie pri vydaní slovníka archívnej terminológie. Ako bolo poznamenané, jeho spísanie a publikovanie sa ťahne od dôb, keď mnohí z prítomných archívárov ešte ani neboli na svete. Udeľovanie medaily Františka Víťazoslava Sasinka, archívára a tajomníka Matice slovenskej bolo ďalším bo-

a dovoľoval by predarchivárom plnohodnotne zabezpečiť kvalitnú starostlivosť o dokumenty spadajúce do ich pôsobnosti. Za kameň úrazu bola oprávnené označená chabá komunikácia s verejnosťou. Tá pod vplyvom „odborných kádrov“ z masovokomunikačných prostriedkov negatívne prijala snaženia archivárov, resp. predarchivárov, čo sa následne v plnej miere odrazilo pri procese novelizácie zákona č. 395/2002 Z. z. a reálnym dopadom jeho nástupcu, okrem iného práve na pôvodcov registratúr.

Zástupcom bratislavskej „liahne“ archivárov z Katedry archívniectva a PVH FF UK, bol profesor Leon Sokolovský. Svoj príspevok pomenoval *Študijný odbor archívniectvo na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v plusoch a mínusoch (1989 – 2009)*. Z referátu sme sa dozvedeli krátku históriu katedry a genézu jej personálneho obsadenia. V duchu nadpisu svojho príspevku vymenoval pán profesor jednotlivé klady a zápory, ktoré so sebou priniesol život na katedre i vplyvy mimo nej. Do pozornosti poslucháčov bol daný vývoj na poli záujmu uchádzačov o štúdium archívniectva. Zaujímavé bolo porovnanie prijímacích skúšok v rokoch 1992 – 1993, keď sa na katedru hlásilo 264 záujemcov, no prijatých bolo len 10 uchádzačov. Naproti tomu v prijímacom konaní 2008 – 2009 nebola ani dosiahnutá kvóta nutná pre uskutočnenie prijímacích skúšok, a preto všetkých 23 zaznamenaných záujemcov bolo automaticky prijatých na štúdium. Z tohto počtu však reálne do prvého ročníka nastúpilo len sedem študentov. Pod tieto nelichotivé výsledky sa iste značnou mierou podpísal vplyv súčasných platných právnych noriem na poli archívniectva, tak ako to aj predostrel prof. Sokolovský, kde nie je zakotvené, že úlohy v archíve má plniť aspoň jedna osoba s vysokoškolským vzdelaním v študijnom odbore archívniectvo a PVH. Je to však len prvý z mnohých faktorov vplývajúcich na pokles záujmu o štúdium archívniectva. Omnoho významnejším je opäť chýbajúca účinná osвета a propagácia vlastnej činnosti na verejnosti. Za argument možno považovať Deň otvorených dverí Filozofickej fakulty UK, ktorý sa konal v sobotu 23. 1. 2010, a na ktorom participovala aj Katedra archívniectva PVH. Vďaka obetavej práci všetkých jej členov prešlo počas päťhodinového maratónu učebňou Š 427 okolo 110 záujemcov, čo sa neskôr premietlo na množstve podaných prihlášok, ktorých počet prekročil číslo 50 kusov. Také malé víťazstvo. Nuž, keď nepríde Mohamed k hore, musí hora k Mohamedovi. Či však toto malé víťazstvo bude korunova-

né úspechom v počte prijatých kvalitných študentov bude známe až v prvých dňoch akademického roka 2010 – 2011. Príspevok L. Sokolovského sa nevyhol výpočtu projektov a činností, ktoré katedra i jednotliví jej členovia vyvíjali alebo na ktorých spolupracujú. Spomenutá bola Študentská vedecká a odborná konferencia, ktorú sa katedre darí vo vlastnej réžii kontinuálne organizovať od 25. apríla 2002. Na ostatok bola prezentovaná aj zlá finančná situácia, keďže chod katedry sa obvykle musí zmestiť do ročného rozpočtu, ktorého suma nepredstavuje ani jednomesačný nástupný tabuľkový plat archivára.

Foto: L. Svěchota

Exkurzia v Komárne

Prešovský pandant v podobe Katedry archívniectva a PVH FF PU zastupovala vedúca katedry Marcela Domenová. Zúčastneným prezentovala *Stav a perspektívy štúdia archívniectva na FF PU v Prešove*. Za pomoci zobrazovacej techniky nám osvetlila štruktúru fungovania svojej domovskej katedry a chronologickým prehľadom zasvätila do vývoja predchodcov i samotnej Katedry archívniectva a PVH FF PU. Archivári, ktorí si na tvrdosť školských lavíc pamätajú už len hmlisto, mali možnosť zaspomínať si a porovnávať so súčasnými predmetmi, prednáškami a seminármi študijného programu pre bakalársky a magisterský stupeň, ktorý nám prezentovala vedúca katedry. Treťou stupňom vysokoškolského štúdia je možné po externej forme štúdia ukončiť rigoróznou skúškou a obhajobou v odbore archívniectva a PVH. V internej alebo externej forme vysokoškolského štúdia je možné absolvovať doktorandské štúdium vo

vedných odboroch slovenské alebo všeobecne dejiny.

Ohlásenou zmenou v programe sa na rad dostal príspevok *Víťazstvá a prehry v pobočkách štátnych archívov*. O spracovanie témy sa zaslúžili riaditeľka ŠA v Nitre, pobočka Topoľčany Oľga Kvasnicová a riaditeľka ŠA v Bratislave, pobočka Šaľa Veronika Nováková. Bolo to šalamúnske riešenie, keďže obe riaditeľky tak získali o desať minút väčší priestor na prezentáciu problematiky existencie a fungovania pobočiek štátnych archívov. Čas bol využitý hodnotne, pričom prvá protagonistka vymenovala plusy a druhá mínusy. Aj keď bipolárne rozdelenie referátu bolo zrejme, často sa O. Kvasnicová pristihla, že víťazstvá, ktoré popisovala, neboli víťazstvami v pravom slova zmysle, ale patrili často do záberu témy jej spolurečníčky. Bol prebratý vzťah zriaďovateľa a bývalých okresných archívov, postavenie pobočiek v súčasnej sieti štátnych archívov, nevhodná archívna legislatíva, slabnúce postavenie VAR a zaostalosť v digitalizácii a tvorbe elektronických záznamov. Ako posledný vystúpil v prvý náročný rokovací deň Tibor Erdélyi z firmy EMBA, ktorý podobne ako predchádzajúci príspevok, sa mal podľa programu prezentovať až v deň nasledujúci. *Dodávateľia archívov rastú a padajú s archívmi* znel názov referátu, ktorý ponúkol pohľad na problémy archívov očami nearchivára podnikateľa. Poprednáškový program prvého dňa predstavovala prehliadka pevnostného systému Komárna spojená s večerným občerstvením.

Druhý deň odštartovala prednáškový cyklus, supľujúc svoje kolegyne zo SNA, Daniela Fukasová. *Premeny Slovenského národného archívu po roku 1989* mali podľa programu prezentovať vedúca oddelenia nových fondov Eva Vrabcová a Božena Slezáková, vedúca oddelenia archívnych informačných služieb. V prednesenom referáte D. Fukasová predostrela prehľad o poslaní národného archívu, organizačnú štruktúru, prehľad prístupnosti archívnych fondov a archívnych zbierok, prehľad vydaných archívnych pomôcok a vytýčené ciele bratislavského štátneho ústredného archívu. Elena Kašiarová zo ŠOBA v Banskej Štiavnici sa s prítomnými kolegami archivármi podelila vo svojom príspevku *Krátka bilancia poslednej tretiny doterajšieho jestvovania Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici* o ťažkosti, s ktorými sa stretol jej domovský archív počas nedávnej histórie. Informovala nás o útokoch v článkoch miestnych novín, ktoré po Nežnej revolúcii degradovali budovu archívu len na

sklad starého papiera a žiadali jej užitočnejšie využitie. Referovala nám o problematickej a špecifickej rekonštrukcii uskutočnenej vzhľadom na povahu objektu archívu. Vo svojej prednáške sa ale E. Kašiarová podelila aj o pozitívne výsledky existencie ŠOBA. Predstavila nám digitalizačné pracovisko prepojené s bádateľňou, použitie Cruse skenera, opísala nám vedeccko-výskumnú činnosť, propagačno-výstavňú činnosť a podala prehľad o špecifických archívnych pomôckach.

Štátne archívy s regionálnou územnou pôsobnosťou po politických a spoločenských zmenách hodnotila vo svojom príhovore riaditeľka zo ŠA v Nitre Šarlota Drahošová. Hodnotiaci proces bol vykonaný hlavne na príklade domovského archívu, pri ktorom boli uvedené za problematické náročnosť prestahovaleckej a súvisiacej majetkovej agendy. Pani riaditeľka vyslovila mienku o nedostatku mladých odborníkov, ktorí sú zdatní v nemčine, latinčine, maďarčine a paleografii, ktorých si vyžaduje špecifická diplomatická produkcia. Pôsobivá bola zmienka o vzťahu štátnych archívov s regionálnou územnou pôsobnosťou s ich pobočkami, čo si vyslúžilo hlasnú reakciu pléna osadeného i zástupcami z jednotlivých pobočiek. Spomenutá bola spleť problémov, s ktorými sieť štátnych archívov bojuje na každej úrovni a snaha o ich riešenie. Nasledovať mal príspevok, na ktorý bol zvedavý ne jeden zástupca špecializovaného archívu. Čakali sme, že po niekoľkých sumarizačných príspevkoch od predstaviteľov archívov z jednotlivých úrovní siete štátnych archívov, sa bude môcť 24 špecializovaných archívov aspoň v tomto jedinom príspevku prezentovať v tom najlepšom svetle. Žiaľ, očakávania ostali neaplnené. Príspevok nesúci názov *Od osobitých k špecializovaným verejným archívom* vypracovali Júlia Ragačová z MV SR – Odbor archívov a Elena Machajdíková z Archívu Slovenského národného múzea. Pre drobný technický problém, ktorý nastal pred samotným čítaním príspevku, obrazová prezentácia zostavená z príspevkov a fotografií oslovených špecializovaných archívov, ubehla približne za dvadsať sekúnd. Osadenstvo archívárov vracajúcich sa z prestávky a zaujímavých svojich miest v prednáškovej sále, tak vítal už len modrý premietací priestor s poďakovaním za pozornosť, čo sa nezmenilo ani po ostatnú dobu celého referátu. Samotný prejav čítaný E. Machajdíkovou ponúkol štruktúru špecializovaných archívov, pri ktorej bolo zohľadnené odlišné postavenie vzhľadom ku kultúrnemu alebo vedecckému významu inštitúcie, z činnosti kto-

rej ten-ktorý archív vznikol. Aj vzhľadom k rozsahu materiálu, ktoré bolo treba k téme spracovať a pretaviť do referátu, bolo by celej veci prínosné, keby si pre prednes svojho príspevku zostavovateľky vyžiadali väčšiu časovú rezervu, resp. príspevok rozdelili na dva samostatné referáty. Špecializované archívy by tak dostali adekvátny priestor na prezentáciu výsledkov svojej činnosti. Ostatná archivárska obec by sa v zrozumiteľnejšej a prehľadnejšej forme dozvedela o archívnych fondoch a archívnych zbierkach charakteristických pre ten-ktorý archív. Boli by informovaní o počtoch a druhoch spracovaných archívnych pomôcok, o publikačnej

Foto: L. Svěchota

Pevnosť Komárno

činnosti, o úrovni softvérového a technického vybavenia alebo prezentáciách a propagačných u odbornej i laickej verejnosti.

Prednáškový blok XIV. archívnych dní uzavrela predsedníčka Spoločnosti slovenských archívárov Zuzana Kollárová. Retrospektívou do fungovania a pôsobenia stavovskej organizácie slovenských archívárov, ktorá niesla titul *Dvadsať rokov činnosti Spoločnosti slovenských archívárov*, pripomenula čínorodosť a ľudí, ktorí stáli pri zrode SSA. Prezentovala aktivity, ktorými sa SSA počas svojej existencie zaoberala, ako organizovanie archívnych dní, kontakty so zahraničnými spoločnosťami archívárov a vydávanie Fóra archívárov. Neopomenuté boli aj snahy o apeláciu na predstaviteľov našej republiky v prospech archívárov a slovenského archívnictva, ako aj pripomienková činnosť počas procesu novelizácie zákona o archívoch a registratúrach. Referát bol vkusne doplnený o prezentáciu, na ktorej sa striedali fotografie zo zasadania predstaviteľov SSA a z jednotlivých archívnych dní, čo nejednému z prítomných vykúzlilo úsmev na tvári.

Posledným bodom rokovacieho dňa bola diskusia. Opäť sa dokázalo, že v programe nebola len do počtu, ale kvalitou i výstižnosťou sa minimálne vyrovnala jednotlivým príspevkom. Hodnotný príspevok mal diskutujúci z podnikového archívu Slovaftu. Diskutujúci priznal, že hoci sám nie je archivár, o vývoj a budúcnosť archívnictva sa bytostne zaujíma. Dôkazom, že nejde len o plané slová, bolo už aj jeho vystúpenie v diskusii na minuloročných archívnych dňoch v Bojniciach, kde sa zaujímal o informačné znalosti študentov archívnictva a výučbový proces v oblasti digitalizácie. Tohtoročný diskusný príspevok smeroval svoj zámer do vied perspektívneho plánovania a riadenie vývoja na poli archívnictva. Pripomenul ďalšiu boľavku na tvárach slovenských archivárov, a to nízke manažérske schopnosti. V obdobnom duchu sa niesol príspevok Jána Šulavíka, ktorý prízvukoval a dôraz kládol na vytrvalosť archivárov pri riešení existenčných problémov, nedať sa odbiť byrokratickou mašinériou, ktorá často nemá ani znanie o existencii a pracovnej náplni archivárov. K slovu sa dostal aj riaditeľ Archívu mesta Košíc Jozef Kirst, ktorý triezvym a kritickým slovom zhodnotil plačlivé referáty niektorých účastníkov a dodal, že za situáciu, v ktorej sa archivári a slovenské archívnictvo nachádza, si môžeme my sami. Zároveň nemôžeme stále čakať a spoliehať sa, že tento stav za nás vyriešia druhí. Žiaľ, pravda sa ťažko počúva, čo bolo vidieť aj na tvárach a reakciách prítomných. J. Kirst taktiež zúčastneným kolegom predostrel na zamyslenie, prečo nie sú na archívne dni pozývaní vrcholní predstavitelia rezortu vnútra, aby sa zvýšila medzi nimi osveť vo veci aktivít a s nimi spojenými potrebami a požiadavkami archivárov. Záverečné slovo mala predsedníčka SSA Zuzana Kollárová, ktorej sa mánil počet prítomných archívárov mladej generácie a ich nedostatočná drzosť. Po skončení prednáškového cyklu sme sa rozišli stráviť nadobudnuté dojmy spolu s obedom. Opätovne sme sa stretli pri poučnej exkurzii mesta Komárno, po ktorej nasledovala slávnostná večera. Na nej už ale opadol stres a únava predchádzajúcich dní a v dobrej nálade a pri zábove privítala archivárska squadra nový deň.

Nasledujúci priestor by som rád využil pre niekoľko osobných postrehov. V úvode som predostrel myšlienku určitého úvodného ceremoniálu, pri ktorom by sa predstavili a uviedli noví členovia SSA pred

zúčastnenými kolegami. Ako začínajúci vexilológ navrhujem, aby sa defilovanie odohrávalo za prítomnosti zástavy SSA, ktorá tejto stavovskej organizácii stále ešte chýba. Obdobne by bolo vhodné zväziť vytvorenie vlajky archívnych dní, ktorá by odzrkadľovala jednotu slovenskej archívárskej obce a prezentovala jej prítomnosť pred verejnosťou v mieste konania archívnych dní. Vo volebných rokoch by bolo vhodné a želané, aby súčasťou takéhoto úvodného entrée bolo predstavenie celej kandidátky, aby počas nasledujúcich dní bol zabezpečený priestor a čas na diskusiu a pripomienkovanie.

Z. Kollárovej vadila nízka účasť mladšej generácie archívárov. Čo za ostatné roky stálo v ceste tomu, aby bol v spolupráci s katedrami archívnictva vytvorený fond, resp. grant, ktorý by umožnil študentom za dobré prospechové výsledky, resp. víťazstvo v rámci kola ŠVOK, účasť na archívnych dňoch? Z vlastnej skúsenosti viem, že dopad by bol, v pozitívnom slova zmysle, značný. Archívne dni by tak pre mladých archívárov neboli už len termí-

nom, ktorý bolo treba vedieť na skúške z archívnictva, ale všetkými zmyslami vnímaným zážitkom, ktorý si budú chcieť z vlastnej vôle zopakovať.

Na zväzanie by bolo aj smerovanie námetov jednotlivých archívnych dní k odbornejším témam. Dost' bolo krízy a plakanie nad rozliatym mliekom, kvôli tomu nepotrebujeme nikam cestovať. Archivistika je ešte stále veda, podelme sa o nové informácie z metodiky spracovávania archívnych fondov, ale aj o poznatky nadobudnuté z ich obsahu. Máme tu digitalizáciu, berme si príklad od kolegov z knižníc, ktorí dokonca participujú na vývoji softvéru so zahraničnými univerzitami. Disponujeme plejádou pomocných vied historických, na rozvoji ktorých sa dá a musí ďalej pracovať. Starým teoretickým a metodickým dielam už isto dochádza záruka a žiadajú si aktualizovať. Chceme, aby nás okolie a nadriadené inštitúcie brali ako odborníkov a vedcov, lenže takú činnosť musíme aj vyvíjať, a hlavne sa ňou prezentovať.

Nechcem, aby tento článok bol vnímaný ako hrdinstvo spoza klávesnice.

Archívnictvo a PVH mám rád a vážim si každého archívára a nearchívára, dokonca i predarchívára, © ktorý sa zaslúžil o ich zveľadenie. Lenže zveľadovať sa musia neustále. Nemôžeme sa uspokojiť s prácami, ktoré začali velikáni Križko, Húščava, Varsík, Kušík, Lehotská, Rákoš, Novák. Je nezodpovedné zostávať v pasivite a sebaklame z dostatku odvedenej práce. Čakať a nechávať všetky riešenia problémov, s ktorými sa archívnictvo borí niekoľko posledných dekád, len pre budúce generácie mladých archívárov.

Ako by sa teda dali charakterizovať XIV. archívne dni v Komárne? Mohli by sme ich prirovnať k počasiu, ktoré v tie dni ovládalo oblohu nad Komárnom. Často to vyzeralo na búrku, ale nespadla jediná očakávaná kvapka. Inokedy hrmavica prišla, prečistila a ovlažila dusnú atmosféru, aby sme sa mohli opäť v pokoji nadýchnuť a s nádejou hľadať v dialľkach vzťahujúci sa svit dní plných očakávaní.

Lukáš Svěchota
Archív PÚ SR

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archívárov

Spoločnosť slovenských archívárov (SSA) je platformou, ktorá spája archívárov v ich úsilí pri rozvoji a propagácii slovenského archívnictva. Jej najvyšším orgánom, rozhodujúcim o najdôležitejších otázkach práce a existencie spoločnosti i jej členov, je Valné zhromaždenie. Tohtoročné Valné zhromaždenie SSA, ktoré sa zišlo dňa 27. mája 2010 v Komárne, bolo o to dôležitejšie, že jeho súčasťou boli aj voľby nového výboru a predsedu SSA. Na účasti sa to však neprejavilo, pretože potrebná nadpolovičná väčšina členov sa nezišla, a zasadnutie podľa stanov pokračovalo o pol hodiny neskôr s prítomným počtom archívárov. Na úvod sme si vypočuli veľmi podrobnú správu o činnosti SSA za uplynulé volebné obdobie, ktoré predniesla končiaca predsedníčka spoločnosti Zuzana Kollárová. O činnosti Výboru SSA referovala tajomníčka Elena Machajdiková. Hospodárenie spoločnosti bolo predmetom príspevku dlhoročnej hospodárky Márie Kačkovičovej. Voľba nových členov výboru sa uskutočnila tajným hlasovaním na základe predloženej kandidátky. Novým predsedom SSA sa stal Radoslav

Časť členov novozvoleného výboru a revíznej komisie SSA

Ragač, riaditeľ Slovenského národného archívu. Za členov výboru SSA, ktorých čaká náročná práca počas ďalších štyroch rokov, boli zvolení: **Elena Machajdiková**, ktorá ostáva vo funkcii tajomníčky, **Juraj Roháč**, ktorý sa osvedčil ako podpredseda, **Lucia Krchnáková**, **Veronika Nováková**, **Oľga Kvasnicová**, **Zuzana Kollárová**, **Ladislav Vrteľ** a **Mária Grófová**, ktorá bola na prvom zasadnutí výboru zvolená za novú hospodárku. V Komárne bola zvolená aj nová Revízna komisia SSA, ktorej členmi sa stali: **Mária Kačkovičová**, **Henrieta Žažová**, **Monika Pé-**

ková, **Lenka Pavlíková** a **Gábor Strešňák**. Zlé skúsenosti s prácou niektorých členov výboru SSA v minulosti si vynútili zmenu stanov, ktorú Valné zhromaždenie odsúhlasilo s týmto znením: a) vsunúť bod 4 za bod 3 v čl. 4 v znení: *V prípade nevykonávania činnosti člena výboru alebo revíznej komisie bez ospravedlnenia po dobu pol roka alebo sa vzdania svojho mandátu písomnou formou, prestáva byť členom výboru alebo revíznej komisie a na jeho miesto nastupuje kandidát, ktorý sa umiestnil na ďalšom postupovom mieste na kandidátnej listine z posledných volieb.* Podľa tejto zmeny sa na ďalšom postupovom mieste vo voľbách umiestnila Katarína Bodnárová, resp. Pavol Pytlík. Všetkým novým členom výboru a revíznej komisie, najmä našej kolegyni H. Žažovej, ako aj novému predsedovi SSA, srdečne gratulujeme a želáme im veľa tvorivých síl pri organizovaní života Spoločnosti slovenských archívárov. Verme, že v ich práci im budú všemožne nápomocní aj ostatní členovia spoločnosti.

Martina Orosová
Archív PÚ SR

Krajský pamiatkový úrad Bratislava

Cesta Krajského pamiatkového úradu Bratislava k svojej prvostupňovej samostatnosti mala odlišné východiská a dedičstvo ako ostatné krajské pamiatkové úrady na Slovensku. Od roku 1968 až do roku 1996 zabezpečoval odbornú pamiatkovú starostlivosť pre mesto Bratislava Mestský ústav ochrany pamiatok. Stredisko Pamiatkového ústavu v Bratislave pôsobilo na území bývalého Západoslovenského kraja. Až po uvedenom roku bratislavské stredisko dostalo svoju terajšiu územnú kompetenciu, t. j. hlavné mesto Slovenska Bratislavu a bratislavský kraj podľa vtedy nového územnosprávneho členenia. S kompetenciami sa zmenili nielen pamiatkari, ale aj prístupy a metodiky, takmer vždy podliehajúce odbornej či všeobecnej kritike tak, ako sa to pri takýchto zmenách dá celkom prirodzene očakávať. Konštituovaniu strediska ako úradu v roku 2002 teda predchádzala terénna a odborná prax v čiastočne novom prostredí, s inými tradíciami a zaužívanými mechanizmami spolupráce a komunikácie, ku ktorým s novým pamiatkovým zákonom pribudla celkom oprávnená aj konkrétna zodpovednosť.

Rozlohou patrí bratislavský kraj medzi menšie, avšak na rozsah pamiatkového fondu bohaté a rôznorodé územie, v ktorom sa vyskytujú takmer všetky druhy pamiatok umocnené postavením Bratislavy ako reprezentačného sídla nielen štátnej moci, ale aj inštitúcií, finančných, hospodárskych, výrobných, podnikateľských, kultúrnych a spoločenských subjektov. Okolie Bratislavy zase poskytuje príjemné prostredie pre bývanie, dobré zázemie pre podnikanie. Viac ako 1 550 národných kultúrnych pamiatok s tromi pamiatkovými rezerváciami – Mestská pamiatková rezervácia Bratislava, Mestská pamiatková rezervácia Svätý Jur, Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Veľké Leváre, pôvodne s desiatimi, teraz so šiestimi pamiatkovými zónami a v súčasnosti s jedenástimi ochrannými pásmami národných kultúrnych pamiatok vytvára pestrú typovú škálu pamiatkových objektov od hrádov, cez paláce, meštianske domy, činžové domy, kaštiele, kúrie, kostoly a kláštory, parky a záhrady, cintoríny, technické pamiatky výrobných areálov po ľudové domy vinohradníckeho charakteru a bohato zastúpené archeologické kultúrne dedičstvo od najstarších čias cez významné starorímske obdobie, stredovek a intenzívne využívané územie Bratislavy a okolia

v novoveku. Preto i špecializácia jednotlivých pracovníkov KPÚ sa viaže na typológiu pamiatok a charakter pamiatkových území. Navyše KPÚ Bratislava má tú „výhodu“, že jeho činnosť je hneď každému z kompetentných orgánov na očiach a veľmi často podlieha kritike. Často možno tej, ako hovorí pán Miloš Dudáš – od stola rozdávať akademické rozumy a kritiku bez akejkoľvek zodpovednosti. A tu je to najdôležitejšie poznanie – transformáciou odbornej organizácie pamiatkovej starostlivosti na úrad pribudla zodpovednosť – táto zreteľne pociťovaná a zažívaná skúsenosť, ktorú dobre poznajú krajské pamiatkové úrady ako prvostupňové orgány štátnej správy špecializovanej na ochranu pamiatkového fondu. Dlhodobejšia prax na tomto stupni ochrany by mala byť jednoznačným predpokladom na výkon pamiatkovej ochrany na jej vyšších stupňoch. Škola života je nenahraditeľná. Potom by aj kritika bola objektívnejšia, ak by bola opretá o vlastné poznanie, vedomosti a skúsenosti.

Napríklad, stretol som sa s výčitkou, prečo sme povolili výmenu krovu, keď ten krov zle nevyzeral. Samozrejme, že výmenu sme povolili až na základe odborného posudku. Vraj sme si mali zabezpečiť kontra posudok, nebolo však povedané, z čoho to zaplatiť. Avšak kto si vezme na zodpovednosť prípadnú haváriu krovu s následkom poškodenia pamiatky či ujmy na ľudských životoch a zdraví, ak sa nám krokvy síce vizuálne páčia a zdajú zdravé, ale nemajú stabilitu a potrebnú pevnosť a zrútia sa? Tu sa jednoznačne treba oprieť o odborné posudky. Ako protiklad uvediem borovicové trámy a krokvy krovu kaštieľa v Malackách, pravdepodobne z roku 1624. Na vizuálnu obhliadku očami pamiatkara vyzerali v katastrofálnom stave, obvod dreva ako perník, rozpadávajúci sa povrch, zrelé na kompletnú výmenu. Odborný posudok však preukázal, že drevo bolo opracované z jednotlivých kmeňov stromov a každý trám mal v strede jadro stromu, do ktorého sa hmyz a vlhkosť vďaka zhustenému rastu a živiciam neprebojovali. Na tlakových skúškach pevnosti sa preukázalo, že hraničnú hodnotu pevnosti dreva 12 MPa tieto takmer štyristoročné trámy prevyšujú hodnotou 17 MPa. Takto sme mohli argumentovať a zachrániť renesančný krov. Aj tu by ste nástojili na kontra posudku?

V tempe a dynamike života Bratislavy a jej okolia pri obnovách ani nie je šanca

dlho meditoval'. Musíte sa rozhodnúť hneď a teraz, lebo už na vaše ďalšie rozhodnutie čaká nemenej zložitý ďalší problém pri obnove NKP či úprave nehnuteľnosti v pamiatkovom území. Ak však rozhodnete zle, aj keď v dobrej viere, že pomáhate zachraňovať kultúrne dedičstvo, zostanete pri zodpovednosti sám a nikto sa vás nezastane. Spomínam si, koľko bojovníkov bolo v Bratislave proti výstavbe mrakodrapu na Šancovej ulici. Keď KPÚ po rozsudku krajského súdu (ktorý vyriekol, že v rozhodnutí nemôžeme použiť termín „neschvaľuje“) opäť nevyhovel požiadavke investora a tento podal na riaditeľa KPÚ BA trestné oznámenie, čo bolo publikované v tlači, zostalo neuveriteľné ticho a nikto sa toho riaditeľa ani trochu nezastal. V pokoji svojich kancelárií pri akademických debatách čakali, ako to dopadne. Aj

toto je teda škola života. Preto radi prijme kritiku, ktorá bude odborne podložená, praxou overená, vychádzajúca z poznania širších súvislostí. Ťažko sa Vám v rokovaní s investormi poukazuje na kritériá pamiatkovej ochrany, keď takmer v centre pamiatkovej zóny vyhlásenej v roku 1990 ste zdedili v polovici deväťdesiatych rokov 20. storočia postavený 35 poschodový mrakodrap Národnej banky.

Preto bolo potrebné postupne otvárať otázku opodstatnenosti rozsahu a predmetu ochrany pamiatkových zón, ktoré boli vyhlásené hneď v porevolučnej eufórii a v snahe riadiť a zmeniť svet. Napríklad pamiatková zóna Centrálnej časti mesta Bratislava bola vyhlásená vyhláškou spolu s mestskými časťami Lamač a Dúbravka, t. j. tou istou vyhláškou s tými istými kritériami pre centrum mesta a pamiatkové územia ľudového charakteru! Po roku 2005 pristúpil Pamiatkový úrad k revízii a prehodnocovaniu pamiatkových území a v spolupráci s MK SR sa ich počet znížil a plošná ochrana území sa nahradila vyhláseniami ochranných pásiem NKP, a najmä väčším dôrazom na individuálnu ochranu pamiatky.

Zdá sa, že v Bratislave sa žiadna in-

vestičná kríza nekoná. Podania a výstupy KPÚ dosahujú ročne evidenčné čísla okolo 10 tisíc a sme v neustálom pohybe. Popri všetkých ťažkostiach je však potrebné vnímať aj to, čo sa podarilo, z čoho máme dobré pocity, skúsenosti, zážitky, skvelé výsledky. A za pozornosť stojí i to, čomu sa podarilo zabrániť. To však zvonka nie je vidieť a už nikto nepátra, koľko času a úsilia venujú krajské pamiatkové úrady pre-

sviedčaniu, komunikácii, príprave a získavaní podkladov v týchto podaniach a situáciách, čo dokáže dôkladne vyčerpať. Odporúčam viesť evidenciu i takýchto, z hľadiska žiadateľov neúspešných podaní.

Tunajší krajský pamiatkový úrad vás rád privíta nielen na svojom na pamiatky bohatom území, ale i na ob-

miatok, akou sú kaštiele. Tie boli najviac postihnuté zmenami vlastníctva z politických dôvodov a keď sa vrátili majiteľom či už reštitúciou alebo ich získal iný vlastník, dostali len samotné stavby maximálne s parkom a bez pôvodného hospodárskeho zázemia, polí, lesov, majerov; ktoré kaštiele pôvodne živili. A tak sa teraz pracne hľadá nové využitie a finančná návratnosť investícií. Pritom kaštiele si najviac „užili“ stavebných úprav, rozkrádania, rabovania a likvidácie mobiliárov, stavebných adaptácií na školy, sociálne zariadenia, výchovné ústavy a pod. Avšak komplexná obnova Csákyho kaštieľa v Bratislave-Prievoze dáva signál, že mnohé sa dá dosiahnuť pri vynikajúcej spolupráci vlastníka (Kongregácia dcér sv. Františka) a pamiatkára. Ďalšie ukončené obnovy kaštieľov v Stupave, vo Vínosadoch, ale i zahájené v Modre a realizované v Tomášove a Malackách dávajú predpoklad k optimistickejšiemu pohľadu na budúcnosť tohto druhu pamiatkového fondu. Zlý osudom pamiatky je dlhodobý súdny spor o vlastnícke právo ohrozujúci fyzickú existenciu kaštieľa v Rusovciach a zvyšku jeho areálu.

Príkladné rekonštrukcie a obnovy nachádzame v sakrálnej architektúre a etapovitej obnove kláštorov a ich areálov. Rehole Milosrdných bratov, františkánov, kapucínov, uršulínok, sú dôkazom úspešných, aj keď postupných realizácií. Tieto obnovy pritom sprevádzajú rozsiahle a náročné pamiatkové výskumy, ktoré prinášajú nové poznatky a unikátne nálezové situácie. Postupne sú vykonávané obnovy na chrámových komplexoch – Dóm sv. Martina

je príkladom postupnej obnovy architektúr, ale i interiérových priestorov s vybavením. Pritom výskumy realizované v súčasnosti v podzemí chrámu iniciované arcibiskupským úradom prinášajú jedinečné poznatky o faktoch našej histórie.

Pamiatkou roka ocenená Kaplnka sv. Kataríny na Michalskej ulici v Bratislave je príkladom komplexnej obnovy menšieho sakrálneho priestoru, ktorý dlhodobo chátral. Magistrátom mesta obnovený

Foto: P. Fratrič

Detail Starej radnice v Bratislave

nových objektoch veľkého rozsahu a významu, z ktorých viaceré boli ocenené MK SR či inými inštitúciami a spoločenským zhodnotením. Zo skupiny dlhodobých obnov hradov Devín a Červený Kameň je teraz v realizácii rozsiahla obnova Bratislavského hradu, ktorá sa neviaže len na samotný palác,

ale zaberá plochu celého hradného kopca s areálom vrátane hmotových a architektonických rekonštrukcií dávno zaniknutých stavieb. Zemné práce si vyžiadali archeologické výskumy, ktoré vrcholili vo výnimočných nálezoch starorímskych stavieb priamo na hradnom kopci. Z mestských palácov sa z investícií magistrátu hlavného mesta obnovuje rozsiahly komplex Apponyho paláca a Starej radnice. Postupne sa darí obnovovať aj takú skupinu pa-

Foto: P. Fratrič

Pivničné priestory hradu Červený Kameň

objekt odsväteného kostola klarisiiek sa s pochopením vedenia mesta dostal opäť do funkčnej podoby pre spoločenské a kultúrne podujatia vrátane budovania stavebne a technicky náročného funkčného zázemia pre tieto účely. Úspešnou rekonštrukciou bola obnova secesného mosta v Kráľovej pri Senci, ale i stavebných úprav interiéru stredovekého priestoru kostola v Moste pri Bratislave ako prípravy pre reštaurovanie gotických nástenných malieb. Obnova Modrého kostolíka, Gymnázia na Grösslingovej ulici, budovy Prístavného skladu č. 7, Dessewfyho paláca, komplikovaná a technologicky náročná obnova Kochovho sanatória pri hľadani riešenia zachovania aj pôvodného poslania budovy, obnova objektu bývalej banky – teraz City Gate, obnovy komplexu stavieb v Marianke, mnohých reštaurátorských obnov obrazov, súsoší, nástenných malieb, oltárov, refektárov, organov a pod. priniesla toľko osobitných problémov, netradičných riešení, nepredvídaných otázok a nevyhnutných pohotových rozhodnutí, ale najmä úspešných výsledkov. Dali by sa samozrejme spomenúť i obnovy, ktoré sú z pohľadu nezainteresovaných tzv. kontroverzné či „škandalózne“. Myslím, že nemá zmysel poukazovať na jednotlivé objekty v Bratislave, keď väčšina čitateľov Informátora ich osobne nepozná. A je to nielen o problematike záchrany

Könyökiho domu pred jeho totálnou asanáciou v čase začatého ko-

nania na stavebnom úrade! Tomu sa predsa dalo predísť, ak by v čase publikovania jeho hodnôt pred takmer desiatimi rokmi naši kritici riešili jeho ochranu vyhlásením za NKP. Takisto ťažko budem nezainteresovaným vysvetľovať povolenie nadstavby domu – paláca Motešických a prečo sklon strechy stavebník nerealizoval podľa krajským pamiatkovým úradom schváleného projektu. Ale podstatné je, že sa máme vôbec o čom baviť. Nebyť totiž silného investora, nikto – ani celá štruktúra orgánov na ochranu pamiatkového fondu až po tie najvyššie, by si neporadila s takmer 40 spoluvlastníkmi tohto činžového domu honosne prezývaného palác, kde v jeho nádvorí vedľa obľúbenej diétnej jedálne cez deň pobežovali potkany očarené zápachom ponurých, zavlhnutých, zaprášených, ošarpaných schodísk s povrchovými rozvodmi inžinierskych sietí, desaťročiami zanedbanej údržby. Aj toto je realita pamiatok. A pri schopnosti dohodovať toľkých malých vlastníkov jednotli-

vých bytov a prevádzok, ich finančných možností, by sme mali v centre Bratislavy za pár rokov ruinu vyžadujúcu komplexnú asanáciu. Teraz máme zrekonštruovaný objekt ako skutočný palác, so sklenenou plastikou architekta Bojka Šípka v tympanóne. O vhodnosti architektonického riešenia sa samozrejme môžeme baviť. Odporúčam najmä debatu s osobnosťami architektonickej tvorby, ktoré práve takýto charakter nadstavby aj písomne podporili svojimi stanoviskami. Preto poukazovanie na takéto individuálne realizácie ako principiálne zlé riešenia bratislavských pamiatkarov nemá zmysel. Tak, ako nemá zmysel takúto kritiku komentovať, najmä ak pretrásť do osobných útokov.

Krajský pamiatkový úrad Bratislava sa v zásadnej miere podieľa na vedecko-výskumnej činnosti Pamiatkového úradu SR,

Zrekonštruovaný palác Bratislavského hradu

a to nielen v priestore ohraničenom samotným výskumom, ale i v komplexnom pohľade a riešení obnov a prezentácii pamiatkového fondu. T. j. dotiahnutím obnovy pamiatky od výskumu až po jej konkrétnu prezentáciu a využitie. Tu je nezanedbateľný význam spolupráce s územne príslušnými krajskými pamiatkovými úradmi. V trnavskom kraji archeológ nášho úradu PhDr. Baxa uskutočnil a potvrdil jedinečný objav, nález veľkomoravskej pohrebiska a jedinej stojacej veľkomoravskej stavby v strednej Európe – Kostola sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch. A neskončilo to len pri konštatovaní, ale pokračovalo sa v ďalších výskumoch lokality, vyhlásení pamiatkovej zóny, v cezhraničnej spolupráci riešení premostenia cez rieku Moravu s areálom Mikulčíc a nominácie lokality do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Podobne neúnavná Baxova iniciatíva v Kostoľanoch pod Tribečom – Kostol sv. Juraja v Nitrianskom kraji, priniesla nielen posuny v datovaní kos-

tola, nové archeologické nálezy pri revízijských výskumoch, ale zapodieva sa aj ďalšou existenciou kostola a záchranou výnimočných fresiek s najstarším zobrazením Madony a maľovaných christologických výjavov na stenách lode kostola v stredo-európskom kontexte. V tomto komplexnom pohľade je to takmer nadľudské úsilie, ktoré nevyhnutne vyžaduje interdisciplinárne vzťahy vrátane architektonickej tvorby a medzinárodnú spoluprácu na najvyššej odbornej úrovni. Skvelý nález zasýpaných múrov stredovekého kostola s omietkami a podlahami v Závade počká zrejme na budúce generácie pamiatkarov a obdivovateľov pamiatok. Zatiaľ je skrýty pod terénom a nemôže vydať a prezentovať dlho skrývané a neprebádané tajomstvá, nenarušené a od roku 1808 nedotknuté nálezové situácie. Trojročné hľadanie stredovekého kostola v Močenku bolo korunované úspechom v roku 2009 nálezom zvyškov stavby v hĺbke takmer 2 m. Ďalšie pokračovanie výskumu a prezentácia nálezov bude úlohou pre pamiatkarov a ich komunikáciu s cirkvou i samotnou obcou. Na veľmi dobrú spoluprácu s Krajským pamiatkovým úradom v Trnave nadväzuje kooperácia s Krajským pamiatkovým úradom v Trenčíne. Nielen na archeologických výskumoch Pamiatkového úradu, ale i priamo v jeho územnej pôsobnosti, pri výskume r. k. kostola v Domaniži. Príjemné je aj zistenie, že zo štyroch pamiatok zaradených do zoznamu

Európskeho dedičstva sú tri, na ktorých na výskumoch a obnove sa zásadne podieľali pracovníci KPÚ Bratislava – hrad Červený Kameň, kostoly v Kopčanoch a v Kostoľanoch pod Tribečom.

Záverom ešte jedno naše skromné potešenie: keď v týždennej prílohe jedného celoslovenského mienkotvorného denníka čítate hodnotenie návštevníkov Bratislavy „čo pokladajú v tomto meste za zaujímavé, hodnotné a pozitívne? – starostlivosť o pamiatky“. Pri zodpovednej, slušnej a odbornej komunikácii pamiatkarov s investormi a majiteľmi je to predovšetkým ich zásluha, zásluha vlastníkov. A to jedno ktorých, či konkrétnych osôb alebo štátnych inštitúcií, či cirkvi alebo samosprávy. Prosto všetkých tých, ktorí pochopili hodnoty minulosti, porozumeli im a investovali do ich budúcnosti.

Peter Jurkovič
riaditeľ KPÚ Bratislava

Spoznáte ma?

Vo fonde Archívu PÚ SR sa občas nájdu fotografie objektov s nesprávnym alebo žiadnym popisom. Touto cestou by sme chceli našich čitateľov požiadať o pomoc pri ich identifikácii.

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Obr. č. 3

Obr. č. 4

Obr. č. 5